

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ

Студента 2 курсу 3м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування» спеці-
алізації «Банківська справа»

Пономаренка
Дмитра Олегови-
ча

Науковий керівник
канд. екон. наук,

Гербич Людмила
Анатоліївна

Гарант освітньої програми
д-р екон. наук,
професор

Шульга Наталія
Петрівна

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ.....	7
1.1. Сутність, зміст та значення оцінювання забезпечення за кредитами банку. .7	
1.2. Методичні підходи до оцінювання забезпечення за кредитами банку.....	12
1.3. Організаційно-інформаційне забезпечення процесу оцінки забезпечення за кредитами банку.....	19
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ.....	28
2.1. Аналіз забезпечення за кредитами банку ПАТ «Креді Агріколь банк».....	28
2.2. Особливості оцінювання окремих видів забезпечення за кредитами банку ПАТ «Креді Агріколь банк».....	33
2.3. Визначення заставної вартості забезпечення ПАТ «Креді Агріколь банк»	43
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ.....	55
3.1. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду методів оцінювання забезпечення за кредитами банку.....	55
3.2. Шляхи удосконалення методів оцінювання забезпечення за кредитами банку.....	59
3.3. Напрями удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення процесу оцінки забезпечення за кредитами банку.....	65
ВИСНОВКИ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	76
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах виходу економіки України з кризової ситуації на новий етап розвитку стабільність та надійність банківської системи виступає однією із основних передумов забезпечення сталого розвитку. На тлі нестабільності фінансової системи, валютних коливань, подолання наслідків макроекономічної кризи ліквідності банківської системи загострюються питання створення умов надійності та безпечності кредитної діяльності. Зі зростанням платіжної спроможності населення та бізнесу збільшується і попит на кредити різного типу, але негативні наслідки кредитного буму 2005-2007 років породжують перестороги щодо уникнення неплатежів та гарантійного забезпечення за наданими позиками. При цьому, законодавство в банківській сфері розвивається в напрямку захисту прав позичальників. Відповідно, постає потреба пошуку оптимального напрямку забезпечення балансу законних прав та інтересів як позичальників, так і комерційних банків в частині забезпечення виданих кредитів, що і зумовлює актуальність випускної кваліфікаційної роботи.

Аналіз літератури. Питання, що стосуються методів оцінки кредитного забезпечення та проблем управління ними, висвітлюються у працях таких вчених, як: Х. Ван Грюнінга, І. Парасій-Вергуненка, Л. Примостки, О. Ковальова, А. Белікова, С. Кабушкіна та інших. Питання, що стосуються методів управління забезпеченням банківського споживчого кредитування та їх мінімізації висвітлюються у працях таких вчених, як О. Бутенка, Н. Версаля, С. Олексієнка, М. Грачева, М. Грушка, В. Денисенка, М. Івченка, Л. Кабанова, О. Лаврушина, С. Лаптева, О. Любунь та ін. Питання застави як способу забезпечення банківських позичок досліджені у роботах Г. Белоглазова, Д. Гриджука, А. Мороза, М. Кабушкіна, Н. Костюченка, Л. Кузнецової, В. Лагутіна; питання оцінки вартості майна для цілей кредитування отримали висвітлення в роботах представників вітчизняної та зарубіжної науки М. Брагінського, У. Владічіна, С. Грибовського, А. Грязнова, В. Криворотова, Г. Мікеріна, А. Мишанова, І. Подколзина, В. Рослова, М. Федотової, Д. Фоміна, О. Щербакової. У процесі роботи над темою вивчені роботи з визначення заставної вартості, заставного дисконту та управління ризиком забезпечення

банківських позичок В. Галасюка, В. Міщенко, О. Кореневої, Я. Маркуса, Д. Мінімуліна, Т. Сірош, Є. Яскевича та багатьох інших. Узагальнення та аналіз наукової літератури, нормативних актів з досліджуваної тематики дозволяють зробити висновок про те, що у міжнародних та національних стандартах оцінки майна, методиках і вимогах регулятора щодо оцінки заставного майна недостатньо приділено уваги сучасним актуальним методикам її оцінки забезпечення банківських позичок. Тому існує необхідність подальших досліджень саме в цьому напрямку.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних основ оцінювання забезпечення за кредитами банку. Для досягнення поставленої мети в роботі сформульовано та вирішено наступні завдання:

- розкрити сутність, зміст та значення оцінювання забезпечення за кредитами банку;
- дослідити основні існуючі методичні підходи до оцінювання забезпечення за кредитами банку;
- встановити особливості організаційно-інформаційного супроводу процесу оцінки забезпечення за кредитами банку;
- проаналізувати фактичне забезпечення за кредитами комерційного банку;
- охарактеризувати застосовувану комерційним банком методику оцінки забезпечення за кредитами;
- окреслити основні положення можливої альтернативної методики оцінювання забезпечення за кредитами банку;
- здійснити порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду методів оцінювання забезпечення за кредитами банку;
- обґрунтувати шляхи удосконалення методів оцінювання забезпечення за кредитами банку
- виявити можливі пріоритетні напрями розвитку організаційно-інформаційного супроводу процесу оцінки забезпечення за кредитами банку.

Об'єктом дослідження є теоретико-методичні положення оцінки забезпечення за кредитами комерційних банків.

Предмет дослідження є прикладні аспекти методики оцінки забезпечення за кредитами у ПАТ «Креді Агріколь банк».

Методи та інформаційні джерела дослідження. Теоретичною і методологічною основою випускної кваліфікаційної роботи є теорії, концепції, постулати, гіпотези та методики, викладені в працях вітчизняних і зарубіжних учених, що присвячені дослідженню методики оцінки забезпечення за кредитами комерційних банків. У процесі здійснення наукового пошуку, для досягнення визначеної мети і вирішення сформульованих у роботі задач, було використано такі загальнонаукові та специфічні методи, що забезпечують достовірність отриманих результатів і висновків: діалектичні, гносеологічні й логічні методи, зокрема термінологічний аналіз – для дослідження понятійно-категорійного апарату і з'ясування базових понять досліджуваної теми; методи індукції і дедукції – у процесі визначення та аналізу існуючих методик здійснення оцінки забезпечення за кредитами банків; монографічний і порівняльний методи – для систематизації наукових підходів вітчизняних і зарубіжних учених до конкретизації теоретичних і фактичних аспектів здійснення відповідної оцінки і розширення методичного базису її проведення; методи аналізу та синтезу – під час проведення аналізу застосовуваних комерційним банком методик оцінки забезпечення за кредитами, системно-функціональний, функціонально-структурний методи – під час розробки основних пріоритетних способів удосконалення методики оцінки забезпечення за кредитами банком; методи аналогії – при розробці основних рекомендацій відносно застосування методик оцінки забезпечення банком та інші.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку та удосконаленні теоретико-методичних основ оцінки забезпечення за кредитами банків України. Основні положення наукової новизни випускної кваліфікаційної роботи полягають в наступному: *удосконалено* теоретичні положення методики здійснення оцінки забезпечення за кредитами комерційних банків шляхом уточнення сутності поняття «забезпечення за кредитами банку», шляхом узагальнення та систематизації існуючих підходів, що дозволило визначити цю категорію як спосіб гарантування повернення кредиту позичальником банку шляхом обмеження права відчуження певних

визначених чинним законодавством цінностей, що перебувають у власності позичальника на період кредитних відносин, що на відміну від існуючих трактувань, з метою гармонізації існуючих теоретичних основ, охоплює не лише майновий аспект забезпечення, а і формування системи узгодження інтересів позичальника та банку.

Практичне значення одержаних результатів. Прикладні аспекти дослідження можуть бути використані в практичній діяльності комерційних банків України, зокрема пропозиції щодо методики оцінки забезпечення за кредитами фізичних осіб.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Пономаренко Д. О. Підходи до оціювання вартості застави майна за кредитами банку //Стратегії розвитку фінансового ринку України: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2018. – 366 с. (С.311-319).

Структура та обсяг роботи. Випускна кваліфікаційна робота викладена на 110 сторінках, з яких 73 сторінки основного тексту. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота містить 5 рисунків на 5 сторінках, 13 таблиць на 15 сторінках, 6 додатків на 28 сторінках. Список використаних джерел містить 56 найменувань та викладений на 6 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ

1.1. Сутність, зміст та значення оцінювання забезпечення за кредитами банку

Основною передумовою надання кредитів банку є гарантування його повернення позичальником. Для цього здійснюється оцінка платоспроможності фізичної чи юридичної особи, що претендує на отримання кредиту. Проте, на тлі загальної нестабільності економіки країни, комерційний банк потребує додаткових гарантій на випадок втрати платоспроможності позичальником. Одним із способів такого гарантування є формування забезпечення за виданими кредитами.

Надання забезпечення – лише доповнення до кредиту. Клієнт може мати у своєму розпорядженні достатнє забезпечення, але не одержати кредит, якщо його кредитоспроможність не досягає певного рівня. Кредитна установа (банк), як правило, не видає кредит, якщо з самого початку є небезпека, що забезпечення буде використано як погашення. Особливо це стосується кредитів на фінансування оборотних коштів підприємств різних форм власності та організаційно-правових форм [10].

На думку У.В. Владичина, забезпечення кредиту – це цінності чи інші, передбачені чинними нормативними актами засоби мінімізації кредитних ризиків, які служать для кредитора гарантією повного і своєчасного повернення позичальником отриманого кредиту та сплати ним встановлених процентів. Забезпечення кредиту надається позичальником при оформленні кредиту і може знаходитись або у користуванні позичальника, або у розпорядженні кредитора (банківської установи) повністю чи частково до погашення кредиту [10].

Майже тотожне визначення наводить Гагауз В.М.: «забезпечення позичок – це цінності або інші передбачені діючими нормативними актами засоби мінімізації кредитних ризиків, які слугують для кредитора гарантією повного і своєчасного повернення позичальником отриманої позички та сплати ним встановлених відсотків. Забезпечення позички надається позичальником під час

її оформлення і може перебувати або в користуванні позичальника, або в розпорядженні кредитора (банку) повністю або частково до погашення позички» [13].

Саме ці визначення повторюються і слугують основою багатьох інших наукових досліджень у даній сфері. Сам інститут забезпечення кредиту зумовлений основним принципом банківського кредитування – забезпеченість кредитів, що покликаний захистити інтереси кредитора на випадок неспроможності або умисного небажання позичальника фінансово відповідати за власними зобов'язаннями. Відповідно, на нашу думку, визначення забезпечення як виключно майна позичальника є завузьким, оскільки такий підхід не охоплює питання узгодження інтересів позичальника і кредитора, а відображає лише захист прав банку. *Отже, на нашу думку, забезпечення за кредитами банку – це спосіб гарантування повернення кредиту позичальником банку шляхом обмеження права відчуження певних визначених чинним законодавством цінностей, що перебувають у власності позичальника на період кредитних відносин.*

При такому розумінні сутності забезпечення за кредитами банку, саме майнові цінності, порядок обмеження та передачі прав відчуження та користування ними визначаються видом, способом та формами забезпечення. Лаконічне та систематизоване трактування сутності цих понять, з яким ми в цілому погоджуємось, представлено в монографії Гагауз В.М. та працях У.В. Владичина, котрі також є майже ідентичними (додаток I) [10, 13].

Форми, види і способи формують систему кредитного забезпечення. Система кредитного забезпечення - це сукупність форм і видів забезпечення кредитів банків, а також взаємозв'язки між банком та позичальником щодо способів і механізмів отримання і реалізації кредитного забезпечення з метою мінімізації кредитного ризику банку.

Для різних видів забезпечення притаманні відмінна ліквідність, процедури відчуження та організаційно-інформаційне забезпечення. Відповідно, для цілей вибору оптимального виду та форми застави комерційному банку необхідно здійснити достовірну оцінку забезпечення. При цьому, методика її проведення на пряму залежить від типу майна чи прав, які слугують заставою. Відповідно, постає необхідність розглянути можливі

підходи до класифікації забезпечень за кредитами банку (додаток І).

З метою мінімізації ризиків банку щодо неповернення позичальником наданих кредитних коштів у банківській практиці часто використовується поєднання кількох видів забезпечення кредитних зобов'язань за кредитним договором, наприклад, застава та неустойка, неустойка і гарантії, застава і страхування тощо [10]. У практиці вітчизняних банківських установ використовуються різноманітні форми і види забезпечення виконання кредитних зобов'язань позичальником. Зокрема, можна назвати такі:

1) майнова форма забезпечення кредитів. Під майновою формою забезпечення розуміємо джерело погашення боргу за рахунок отримання коштів від реалізації певного майна позичальника, тобто у ролі носія гарантії повернення кредиту виступає різне майно позичальника. До майнової форми належать такі види забезпечення кредитів банків: - застава нерухомого майна (іпотека); - застава рухомого майна (це майно залишається у користуванні позичальника - автотранспорт, товари в обороті, побутова техніка тощо); - заклад (майно, яке передається на зберігання до банківської установи - дорогоцінні метали, цінні папери тощо).

2) юридична (немайнова) форма забезпечення кредитів. Юридична форма забезпечення кредитів - це джерело погашення боргу за рахунок юридичного оформлення гарантії повернення коштів. До юридичної форми можна зачислити такі види забезпечення кредитів: - гарантія; - порука; - неустойка (штраф, пеня) тощо.

Банківські установи можуть надавати також незабезпечені (бланкові) кредити, які використовуються, як правило, у тих випадках, коли джерело повернення кредиту є дуже надійним. Зазвичай, такі кредити мають обмежене застосування, оскільки пов'язані з високим ризиком для банку, і надаються, як правило, під вищий процент. У інших випадках у процесі вибору форми та виду забезпечення кредиту для кожної конкретної кредитної угоди необхідний економічний та юридичний аналізи операції, стану майна та фінансових можливостей позичальника.

Законодавство України не встановлює критеріїв щодо визначення якості забезпечення та його оцінювання. Однак, при цьому майно та інші види

забезпечення зобов'язань позичальника перед банком повинні задовольняти таким вимогам:

1. Висока ліквідність предмета забезпечення (можливість реалізації предмета забезпечення у найкоротший термін).
2. Здатність до тривалого зберігання предмета забезпечення (як мінімум, на строк користування кредитом).
3. Можливість реального оцінювання вартості предмета забезпечення та стабільність цін на заставлене майно.
4. Мінімальні витрати на зберігання та реалізацію забезпечення.
5. Адекватність вартості майна, що надається у забезпечення, розміру кредиту [10].

З огляду на це можна охарактеризувати основні заходи банку для прийняття забезпечення за кредитом:

1) банківська установа має впевнитись у наявності забезпечення, яке надається позичальником. Слід перевірити документи про власність чи володіння майном, а також його наявність у натурі. Запропоноване забезпечення повинно реально існувати, не бути фіктивним або суттєво обтяженим іншими зобов'язаннями;

2) банк мусить визначити рівень ліквідності забезпечення, тобто можливість швидкої здатності активів (товарно-матеріальних цінностей, цінних паперів, фінансових вимог до третіх осіб тощо) до конвертації в готівкові кошти;

3) банк має самостійно або за допомогою професіонала провести грошове оцінювання вартості забезпечення. Вартість забезпечення повинна бути адекватною розміру кредиту. Загальною вимогою до вартості забезпечення є перевищення її ринкової вартості над сумою основного боргу та процентів за кредитом з урахуванням розміру можливих витрат на реалізацію предмета забезпечення;

4) банку слід здійснювати аналіз ринку наданого забезпечення з метою визначення стабільності цін на запропоноване позичальником майно. При цьому банк повинен передбачити, щоб вартість цього забезпечення не знизилася;

5) банк мусить приймати у забезпечення майно, яке має здатність до зберігання, як мінімум, на строк користування кредитними коштами позичальником. При цьому слід враховувати можливість виникнення потреби у зберіганні забезпечення, що може викликати додаткові витрати. Такі витрати мають бути мінімальними;

6) банку необхідно встановити відповідний рівень контролю за використанням і станом забезпечення кредиту. Зокрема, банк повинен визначати, чи не погіршилась якість наданого забезпечення, що може призвести до зниження його вартості, чи знаходиться дане забезпечення під відповідним контролем банку і чи буде він здатен до негайної реалізації забезпечення у випадку невиконання позичальником кредитного зобов'язання [52].

Більшість вітчизняних та зарубіжних авторів [10, 14, 17, 23, 27, 29] розглядають оцінку забезпечення банківських позичок у вартісному вираженні, застосовуючи методики оцінки ринкової або ліквідаційної вартості. Тому методологічний апарат, що використовується під час визначення вартості предметів застави, містить стандартні способи оцінки ринкової вартості. Загальною вимогою до розміру забезпечення за кредитною операцією є перевищення ринкової вартості забезпечення у порівнянні з сумою основного боргу і відсотків за ним. При цьому необхідно враховувати обсяг можливих витрат на реалізацію застави в разі невиконання позичальником своїх зобов'язань [13].

Оцінка майна для цілей застави припускає поряд з ринковими підходами застосування методик оцінки, які враховують специфіку заставних відносин, що повинно знайти відображення в стандартах оцінки та нормативних вимогах Національного банку України. Тому додатком до основних принципів банківського кредитування має бути формування принципу адекватності розміру вартості забезпечення позички. Його сутність полягає в перевищенні розміру потенційної виручки від його реалізації над заборгованістю за позичкою, нарахованими, але не сплаченими відсотками, неустойкою (пеня, штрафи) та витратами на зберігання і реалізацію застави. Для його формування, розкриття та дотримання виникає потреба в обґрунтуванні і застосуванні адекватної методики розрахунку заставної вартості кожним банком.

Комплексний підход до оцінки наданого в заставу майна повинен включати: відбір майна для цілей застави з дотриманням принципів забезпеченості; оцінку ліквідності і вартості застави; визначення значущості застави для позичальника; функцій застави та її ролі у кредитній операції, що дозволить банку оптимізувати умови кредитування, знизити ризики неповернення кредитів.

1.2. Методичні підходи до оцінювання забезпечення за кредитами банку

Сума кожного виданого банком кредиту визначається з урахуванням вартості застави, що є забезпеченням повернення даного кредиту. Чим більший розмір кредитного портфеля банку, тим важливішою стає якість наданого в заставу забезпечення. При можливій кризі ліквідності банк повинен бути в змозі повернути видані кредитні кошти при досягненні терміну їх погашення, а в разі, коли це зробити неможливо, – продати наявне заставне майно і спрямувати кошти на виконання своїх зобов'язань перед дебіторами.

Ускладнює ситуацію також велика кількість різноманітних активів, які дісталися банкам внаслідок фінансової кризи, рентабельна реалізація яких багато в чому залежить від коректної оцінки їх вартості.

Згідно з регулятивним постановами НБУ, а також Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність», комерційні банки, як і інші суб'єкти оціночної діяльності, зобов'язані проводити оцінку заставного майна, використовуючи Національні стандарти оцінки [19, 33]. При цьому, комерційний банк може виступати суб'єктом оціночної діяльності самостійно (за умови виконання законних вимог) або заучати спеціалізовані оціночні агентства, що ним акредитовані.

Національні стандарти оцінки – це набір нормативних документів, мета яких – у регламентації підходів і методів оцінки тих чи інших видів майна. Основою національних стандартів оцінки слугують міжнародні (МСО, IVS), котрі розробляються та затверджуються за результатами публічного обговорення Міжнародною радою по стандартах оцінки (The International

Valuation Standards Council, IVSC). Слід відмітити, що національні та міжнародні стандарти оцінки вартості забезпечення банківських позичок спрямовані на оновлення існуючих методів їх оцінки і є необхідною частиною комплексу заходів щодо трансформації підходів і методів управління ним. На сьогодні, діють Міжнародні стандарти оцінки (International Valuation Standards, IVS) зразка 2017 року (IVS 2017).

За твердженням IVSC, для фахівців в області оцінки IVS 2017 слугують у якості основного керівництва на глобальному рівні, оскільки вони направлені на удосконалення послідовності оціночних процедур, підвищення прозорості оцінки і, як наслідок, довіри до її результатів, що є ключовим індикатором під час прийняття інвестиційних рішень, а також підготовки фінансової звітності [8].

Згідно умов Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [39], банк під час розрахунку розміру кредитного ризику приймає вартість застави, яка є прийнятним забезпеченням. В Додатку 6 до цього положення визначений перелік такого прийнятного забезпечення із наведеними коефіцієнтами ліквідності [Додаток А].

Для встановлення вартості забезпечення за кредитами передбачено застосування переважно справедливої вартості, зокрема для цінних паперів. Для нерухомого майна та/або транспортних засобів, та/або об'єктів у формі цілісного майнового комплексу, та/або устаткування, та/або біологічних активів, товарів в обороті або в переробці передбачається застосування оцінки визначеної суб'єктом оціночної діяльності або оцінювачем майна – працівником банку, який має кваліфікаційне свідоцтво оцінювача, які не є пов'язаними з банком особами (афілійованими, спорідненими, асоційованими), відповідно до законодавства України (без урахування податку на додану вартість); нерухомого майна та/або транспортних засобів, та/або устаткування, що визначена в договорі купівлі-продажу, – у разі їх придбання не раніше ніж за три місяці до дати укладення договору застави. Таку вартість банк може використовувати до дати її перегляду відповідно до встановленої згідно законодавства періодичності [39].

Слід звернути увагу на те, що найважливішим показником, який характеризує забезпеченість банківських позичок, є ліквідність забезпечення позички. Без адекватних механізмів оцінки ліквідності не можна об'єктивно визначити рівень кредитного ризику, прийняти рішення про величину заставного дисконту, заставної вартості та забезпеченості кредитної операції. І незважаючи на встановлені Національним банком коефіцієнти ліквідності для різних видів забезпечення за банківськими кредитами, розглянемо наявні підходи до ідентифікації сутності ліквідності майна в матеріальній формі в національному та міжнародному регулюванні, науково-методичній літературі та практичній діяльності для цілей пошуку напрямів їх удосконалення.

Термін «ліквідність» (від лат. Liquidus – рідкий, текучий) характеризує легкість реалізації, продажу матеріальних цінностей за гроші [50].

У зв'язку з різноманіттям видів майна, що слугує предметом забезпечення і знаходиться в заставному портфелі банків, актуальним є питання про коректне групування однорідних видів майна і порівняння ліквідності майна як всередині однієї групи, так і їх міжгрупове порівняння.

Групування даних створює умови для обґрунтованого і коректного застосування математичних та статистичних методів аналізу. Якісне, обґрунтоване групування видів забезпечення надасть можливість для адекватного та об'єктивного аналізу заставного портфеля за якісними та кількісними показниками, оцінювати індивідуальний і портфельний ризик забезпечення.

Виходячи із вищезазначеного, розглянемо класифікацію груп ліквідності майна в матеріальній формі:

- ліквідність у групі однорідних об'єктів;
- ліквідність групи або об'єкта в ній по відношенню до еталону;
- ліквідність об'єкта в одній групі по відношенню до інших груп або об'єктів в них;
- ліквідність різних груп по відношенню до еталону [13].

Систематизувавши основні положення національних та міжнародних стандартів оцінки забезпечення за кредитами банку, виокремлено рівні ліквідності майна в матеріальній формі: дуже високий, високий, середній,

низький, неліквідний.

Заставна політика банку повинна бути зорієнтована на встановлення рівня ліквідності забезпечення позички, який є прийнятним. Для банку, який виходить на ринок і прагне завоювати його частку, прийнятним рівнем ліквідності може бути «середній рівень». Консервативний банк, що працює в основному з корпоративними клієнтами, може задовольняти рівень ліквідності не нижче «вище середнього». Якщо банк працює тільки з цінними паперами, емітованими державою або держкомпаніями, то їх рівень «високий». НБУ може встановлювати свій «допустимий» рівень ліквідності заставного забезпечення для різних операцій банків, ставлячи перед собою цілі з підтримки стабільності банківської системи країни в цілому.

Вартісною (кількісною) мірою оцінки ліквідності майна є ринкова вартість. Відомим американським економістом в галузі оцінки вартості А. Дамодараном відзначено те, що використовувані під час оцінки моделі, можливо, і належать до кількісних, однак вхідні дані залишають багато простору для суб'єктивних суджень [18].

Слід відмітити, що вартісна оцінка має специфічні особливості в різних країнах і регламентується стандартами оцінки RICS (Великобританія), TEGoVA (Європейські стандарти), Міжнародних стандартів оцінки (IVS).

Загальноприйняті в Україні стандарти і методологічні підходи з оцінки майна не роблять різниці між оцінкою ринкової вартості для цілей купівлі-продажу і оцінкою для цілей застави. Деякі науковці вважають, що такий погляд на це питання помилковий. Методологія оцінки вартості майна з метою застави повинна відображати специфіку кредитних відносин (термін кредитування, наявність графіків погашення тощо), властивості заставного майна (термін економічного життя, сукупний знос за період користування позичкою тощо), його ліквідність [13].

Ринкова вартість заставного майна повинна перевищувати суму основного боргу і відсотків за ним з урахуванням можливих витрат по реалізації предметів застави у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань. Під час оцінки економічного збитку повинні братися до уваги всі релевантні фактори. Вони повинні містити ефекти суттєвих знижок, а також

суттєві прямі і непрямі витрати, що пов'язані з отриманням відшкодування.

Національне законодавство, що регулює оціночну діяльність – Закон «Про оцінку та професійну оціночну діяльність в Україні», Національні стандарти оцінки №1-4 – при оцінці предметів застави припускають визначення тільки ринкової вартості майна та майнових прав, не виділяючи окремо оцінку заставної вартості [19, 41-44].

Таким чином, зазначені нормативно-правові акти містять у собі тільки вказівки, що майно для застави оцінюється без податку на додану вартість, інших рекомендацій або роз'яснень, а тим більше методик оцінки майна для цілей застави чинне національне законодавство не передбачає.

Одним із критеріїв прийнятності забезпечення за кредитними операціями є оцінка застави не вище її фактичної ринкової вартості, що повинна забезпечити можливість продажу застави сторонньому покупцеві через встановлення часової і якісної міри. Часовою (кількісною) мірою виміру ліквідності майна в матеріальній формі є термін його експозиції на ринку. Швидкість реалізації залежить від попиту на даний об'єкт, тобто від його корисності (цінності) для потенційних покупців [13].

У свою чергу, розглядати оцінку майна варто з точки зору заставних відносин, коли банк цікавиться реалізація майна в стислі терміни. Для цих цілей банку цікава середньоринкова ціна, а не найвища, як це закріплено в стандартах. У такому самому контексті розглядається і термін експозиції – як середньоринкова величина для даного типу майна. Середній термін експозиції – це проміжок часу, протягом якого відбувається більшість продажів аналогічного майна, тобто це період з моменту виставлення об'єкта на продаж до часу його реалізації. Банки при реалізації заставного майна цікавлять реальні строки реалізації предметів застави, тобто їхнього продажу протягом фінансового року.

У національному стандарті № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» принцип корисності визначається як об'єкт, який має вартість тільки в тому випадку, якщо він корисний для певного потенційного власника. Корисність – це здатність власності задовольняти потреби користувача в даному місці і протягом даного періоду часу [41].

Процедури, які використовуються під час проведення оцінки, мають спільну мету – визначити і кількісно встановити рівень корисності майна, що оцінюється. Цей процес зумовлює опис концепції корисності. Крім того, необхідно враховувати вимогу МСО-2017 про те, що корисність – це категорія відносна, а не абсолютна [35]. Локальна корисність складається, виходячи з індивідуальних властивостей об'єкта та сформованого попиту на них. Чим кращими є конкретні властивості об'єкта для індивідуального покупця, тим більш цінним є об'єкт.

Одним із векторів розвитку методик оцінки забезпечення за кредитами банку є розробка способів оцінки корисності для різних видів забезпечення. Сама по собі категорія корисності залежить від різних властивостей, притаманних об'єкту. Суб'єктивна вартість – це особиста оцінка товару споживачем і продавцем; об'єктивна ж цінність – це мінові пропорції, ціни, що формуються в процесі конкуренції на ринку [3].

У випадку виникнення ускладнень у розробці моделей оцінки корисності для інших видів забезпечення показниками рівня ліквідності будуть слугувати два параметри, що залишилися – середній термін експозиції та середньоринкова вартість.

Підсумковим параметром забезпечення позички є її ліквідність. Внутрішні оцінювачі банку або суб'єкти оціночної діяльності можуть використовувати такі способи для визначення рівня ліквідності предметів застави: маркетингові дослідження, дані спеціалізованих видань, дані агентств нерухомості, експертний аналіз, аналітичні моделі.

Через оцінку ліквідності розкривається даний принцип, коли банк отримує інформацію не тільки про ринкову вартість, а й про час, необхідний для реалізації забезпечення. Працівники заставного підрозділу проводять аналіз ліквідності майна, виходячи з його стану, місця розташування, наявності/відсутності сервітутів та інших обмежень, загального співвідношення попиту і пропозиції на ринку та інших характеристик, що впливають або можуть вплинути на ліквідність об'єкта.

Виходячи із вищезазначеного, виникає потреба у поєднанні залежності рівня ліквідності (як інтегрального показника) предметів застави від їх

корисності та середнього терміну експозиції. Співвідношення термінів продажу та рівня ліквідності забезпечення позички залежить від прийнятої банком кредитної політики. У першу чергу від сформованої кон'юнктури ринку, на яку впливають макро- і мікропоказники розвитку економіки, соціально-економічні та локальні чинники.

Якщо розглядати безпосередньо об'єкти, що виставляються на продаж, то можемо стверджувати, що вони мають індивідуальну корисність. Чим вищою є ця корисність і нижчою ціна, тим, природно, коротшим є термін продажу. Якщо корисність і ціна збалансовані, тобто даному рівню корисності відповідає середньоринкова ціна, то в цьому випадку слід очікувати і середній період експозиції. Якщо певному рівню корисності присвоєна вища ціна, то це позначиться і на часі продажу, який збільшиться, а якщо ціна занадто завищена, то об'єкт просто не буде продаватися, тобто буде неліквідний [13].

Визначення ліквідності інших видів майна може здійснюватися експертним шляхом на базі власної методики комерційного банку або експерта. Моніторинг ринкової вартості і ліквідності предметів застави протягом строку дії кредитного договору здійснюється шляхом проведення планової та позапланової переоцінки, періодичність якої регламентується вимогами НБУ та внутрішніми положеннями банку.

Рівень ліквідності «неліквідний» говорить про те, що на майно, яке пропонується в забезпечення або вже перебуває в заставі в банку, відсутній потенційний попит або термін його експозиції перевищує 12 місяців. Для банку це суттєвий параметр, який вказує на те, що таке майно через притаманні йому фізичні характеристики, юридичні обмеження та/або сформовану ситуацію на відповідному ринку не може бути реалізоване в розумні терміни. Отже, воно не виконує забезпечувальної функції [13].

У багатьох випадках банки змушені працювати з майном, що не має ємного і активного ринку, з великою кількістю продавців і покупців. У такому випадку фахівцям банку або незалежним оцінювачам досить складно провести коректну оцінку рівня ліквідності. Для вирішення даного питання можливо використати формалізований спосіб оцінки рівня ліквідності для майна, що не має активного ринку (додаток І).

Градація встановлена виходячи із концепції того, що банк є потенційним продавцем майна, і його цікавить наявність активного попиту, тобто покупців. Сутність такого підходу полягає в тому, що експерт проводить аналіз попиту і пропозиції виходячи з оцінки співвідношення продавців, покупців і стану ринку.

Безумовно, така оцінка носить імовірнісний характер, оскільки її суб'єктивізм залежить від рівня кваліфікації та досвіду експерта. Але тим не менш, з практичної точки зору, даний спосіб дозволяє вирішувати поставлені питання в поточному режимі. Оцінка ліквідності як одного з основних параметрів забезпечення вимагає високого рівня кваліфікації фахівців і ретельності проведення передбачених процедур і методик [13].

1.3. Організаційно-інформаційне забезпечення процесу оцінки забезпечення за кредитами банку

Процес оцінки забезпечення за кредитом, як вже зазначалося, може бути здійснений спеціалізованим оцінним агентством або уповноваженим суб'єктом. Відповідно, організація оцінки складатиметься з двох блоків:

- 1) організація співпраці банку із суб'єктом оцінки та її інформаційний супровід;
- 2) організація встановлення заставної вартості та її документальне забезпечення.

Процес відбору та укладення договору про співпрацю між банком та суб'єктом оціночної діяльності в нормативно-правових актах називають акредитацією. Всеукраїнською громадською організацією «Асоціація фахівців банківської оцінки України» спільно з громадською організацією «Український незалежний інформаційний альянс» розроблено Методичні рекомендації банківським установам щодо умов їх співпраці з суб'єктами оціночної діяльності [8]. Дані рекомендації складаються з глосарію та п'яти розділів, що включають: 1. рекомендації щодо відбору банком суб'єктів оціночної діяльності для укладення з ними договорів про співпрацю; 2. опис процедури акредитації суб'єкта оціночної діяльності в банку та її позбавлення; 3. опис

схеми взаємодії суб'єкта оціночної діяльності та банку; 4. вимоги до процесу здійснення незалежної оцінки для цілей кредитування; 5. вимоги до звітів з незалежної оцінки.

На нашу думку, дані методичні рекомендації є достатньо комплексними та відповідають основним нормативно-правовим вимогам у галузі оціночної діяльності та банківської сфери України.

В разі виникнення виробничої необхідності центральним апаратом комерційного банку оголошується конкурс з відбору суб'єктів оціночної діяльності для підписання договору про співпрацю. Така інформація має бути розміщена на сайті банку та у приміщеннях його відділень. Відсутність оголошення такого конкурсу з боку банку не позбавляє СОД права бути претендентом на акредитацію. Відповідний підрозділ комерційного банку, що прийняв від СОД заявку, спрямовує дану інформацію на підрозділ ризик-менеджменту Банку (або інший структурний підрозділ Банку, що виконує його функції по роботі з СОД), який є куратором цього питання [8].

Пакет документів СОД розглядається в комерційному банку службами:

- ризик-менеджментом Банку, який готує та подає на розгляд відповідний експертний висновок щодо професійного рівня;
- юридичним підрозділом, який готує та подає на розгляд експертний висновок щодо право- та дієздатності СОД, легітимності його діяльності та відповідності документів вимогам чинного законодавства України;
- підрозділом банківської безпеки, який готує та подає на розгляд експертний висновок щодо ділової репутації СОД та достовірності наданої ним інформації про його професійну діяльність, співробітників, керівників, засновників, тощо [8].

Рішення щодо надання акредитації приймається колегіально (кредитним комітетом, кредитною комісією, тощо) та закріплюється у письмовій формі. Будь-яке рішення колегіального органу щодо надання акредитації СОД у банку доводиться до СОД шляхом офіційного листування. Відмова СОД у наданні йому акредитації у банку має бути об'єктивною та аргументованою.

Позитивне рішення щодо надання акредитації є підставою для укладення банком з СОД договору про співпрацю, який не є обов'язковим. СОД вважається

акредитованим по регіонах, у яких у нього є філіал\представництво, заявлений у переліку філіалів\представництв, що був поданий у пакеті документів на акредитацію. Рекомендується внесення таких відомостей до договору про співпрацю.

Банк та СОД в порядку і на умовах, визначених договором про співпрацю, домовляються співпрацювати в сфері надання послуг з проведення незалежної оцінки майна і майнових прав, що належать банку та\або його клієнтам з метою подальшої передачі такого майна під заставу банку або прийняття банком будь-яких управлінських рішень щодо такого майна. Рекомендовано банку під час співпраці з СОД утриматися від справляння комісії за залучення клієнтів, оскільки це питання неодноразово було предметом розгляду Антимонопольним комітетом України [8].

СОД може бути позбавлений акредитації у випадку неодноразового порушення нормативно-правових актів України у галузі оцінки, в т.ч. здійснення ним неякісної\недостовірної оцінки, що має бути доведено у відповідності з чинним законодавством України (рецензування, судові рішення, тощо). Рішення про позбавлення СОД акредитації у банку, що має бути об'єктивним та аргументованим, приймається колегіально (кредитним комітетом, кредитною комісією, тощо) та закріплюється у письмовій формі. Рішення колегіального органу щодо позбавлення СОД акредитації у банку доводиться до СОД шляхом офіційного листування та є підставою для розірвання Банком укладеного з СОД договору про співпрацю. Разом із листом про позбавлення акредитації до СОД надсилаються копії документів, на підставі яких було прийняте рішення про позбавлення його акредитації у банку (копії рецензій на звіти з оцінки майна, копії судових рішень, тощо).

Підрозділ ризик-менеджменту банку (або інший структурний підрозділ банку, що виконує його функції по роботі з СОД) доводить перелік акредитованих СОД, з якими укладено договір про співпрацю, до структурних підрозділів банку, які відповідають за: здійснення аналізу звітів з оцінки майна СОД; роботу зі стандартними та новими позичальниками банку; роботу з проблемними позичальниками банку; проведення оцінки майна, що належить банку.

Під час звернення клієнта до банку з метою отримання кредиту чи зміни його умов, у випадку, якщо внутрішніми документами банку передбачене здійснення незалежної оцінки майна, банк надає клієнту повний перелік СОД, які пройшли процедуру акредитації та рекомендовані банком. Для полегшення роботи з клієнтами банку рекомендовано розміщувати перелік акредитованих СОД на офіційному сайті. Банк може виступати замовником оцінки у випадках, коли оцінюване майно належить йому на законних підставах, або якщо він діє від імені свого клієнта, якому належить оцінюване майно. Банк не може впливати на тарифну політику СОД щодо ціноутворення послуг із незалежної оцінки, окрім випадків, коли виступає замовником згідно договору на оцінку. Банк не може надавати перевагу тому чи іншому акредитованому СОД (за умови, якщо він не є замовником послуг СОД) та впливати на вибір клієнта [8].

Після обрання клієнтом певного СОД між ними підписується договір на оцінку, що має відповідати Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Під час проведення оцінки об'єктів підвищеної складності, таких як унікальне обладнання, цілісні майнові комплекси, цінні папери, нематеріальні активи, тощо, між клієнтом, вибраним ним СОД та банком бажане підписання тристороннього завдання на оцінку навіть у випадку підписання двостороннього договору на оцінку. У такому завданні зазначаються основні параметри об'єкту оцінки (найменування та перелік об'єктів, що підлягають оцінці, їх місцезнаходження, інвентарні номери тощо), а також дата оцінки, строки виконання робіт та інші істотні умови, що мають бути відображені у договорі на оцінку. Підписане замовлення на оцінку є підставою для укладення договору на оцінку.

Вмотивована відмова СОД від проведення незалежної оцінки не може бути підставою позбавлення його акредитації в банку. Банк та/або клієнт не можуть тиснути та впливати на професійну думку СОД стосовно кінцевих результатів оцінки. Виявлені банком помилки в звіті про незалежну оцінку, СОД виправляє оперативно на безоплатній основі.

За результатами оцінки формується звіт. Один примірник підготовленого СОД звіту про незалежну оцінку передається клієнту, інший – в банк для передачі відповідним службам.

СОД повинен опікуватись якістю надаваних ним послуг, у тому числі створити всі умови для унеможливлення підробки його звітів про оцінку та витоку конфіденційної інформації щодо банку та його клієнтів. У випадку проведення оцінки з метою передачі об'єкту оцінки у заставу СОД має розраховувати ринкову вартість об'єкту оцінки, виходячи з його заставної вартості, тобто врахувати рівень спроможності виконання об'єктом оцінки функцій застави [8].

СОД бере до уваги факт, що ринкова вартість, яка визначена у звіті про оцінку, є базовою вартістю для надання кредиту банком позичальнику. Важливим фактором є виконання оціночних процедур, суворо дотримуючись чинного законодавства України. СОД не повинен в жодному разі брати до уваги той факт, що Банк згідно з власною політикою по управлінню ризиками зменшує ринкову вартість, розраховану оцінювачем. Зменшення ринкової вартості, яке здійснюється банком, здебільшого пов'язане з покриттям ризиків і витрат під час кредитування та примусового стягнення заборгованості.

Результатом оцінки, який відображений у звіті про оцінку, в обов'язковому порядку повинна бути ринкова вартість. Ліквідаційна вартість визначається СОД тільки на окремий письмовий запит банку або у випадку, якщо це передбачено вимогами банка-користувача звіту про оцінку, які доведені до СОД належним чином. Дані, використані або отримані в результаті розрахунків у звіті, повинні бути підтверджені. Опис джерела інформації визнається повним, у разі вказівки повної назви джерела та його автора, дати публікації, повної адреси документа в Internet (у разі наявності). У разі відсутності одного з критеріїв, опис джерела інформації визнається неповним.

Використання підходів і методів повинно бути обґрунтоване. У загальному випадку, при наявності достатньої кількості ринкової інформації для оцінки необхідно аргументовано застосовувати всі три методи (дана вимога не стосується транспортних засобів та житлових квартир). Неможливість або обмеження застосування будь-якого з методів повинно бути обґрунтовано відображене у звіті. Неприпустимо використовувати під час розрахунків у якості об'єкта порівняння пропозиції щодо продажу об'єкта оцінки, знайдені у об'явах або пропозиціях агентств нерухомості. Якщо під час оцінки був

виявлений факт розміщення інформації про продаж об'єкта оцінки, необхідно відобразити цей факт у звіті лише з інформаційною метою. Під час визначення вартості об'єкта оцінки застосовується курс валют Національного банку України на дату оцінки [8].

Ринкова вартість має бути обчислена без врахування податку на додану вартість. Банк виходить з припущення, що ПДВ присутнє у вартості будь-якого предмету оцінки у випадку, коли власник об'єкта оцінки є платником ПДВ. Згідно чинного законодавства вартість об'єкти житлової нерухомості на первинному ринку та земельних ділянок не містить ПДВ у будь-якому випадку. З результатів, отриманих усіма можливими підходами, за ринкову вартість має бути обраний найдостовірніший, інші розраховуються з орієнтовною метою. При цьому враховується значимість і застосовність кожного підходу в конкретній ситуації. У зв'язку з нерозвиненістю ринку, специфічністю об'єкта або недостатністю доступної або вихідної інформації застосування деяких з підходів у конкретній ситуації є неможливим, про що оцінювач згадує у своєму звіті про оцінку, в т.ч. при узгодженні результатів. Вартості, отримані за допомогою різних підходів, не повинні відрізнятися між собою більш ніж на 30%.

Звіт про оцінку має повністю відповідати вимогам Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», Національних стандартів оцінки та інших нормативно-правових актів, що регламентують процес надання оціночних послуг в Україні. Звіт про оцінку повинен мати ступені захисту, що унеможливають його підроблення (титульний аркуш на фірмовому бланку, індивідуальний унікальний номер, тощо). У звіті про оцінку обов'язково повинно бути зазначене наступне:

- 1) назва об'єкта оцінки та адреса його фактичного місцезнаходження;
- 2) замовник проведення оцінки;
- 3) дані про всіх осіб, які на момент складання звіту є власниками об'єкта оцінки;
- 4) виконавець проведення оцінки;
- 5) користувач звіт про оцінку;
- 6) підстава для проведення оцінки майна;

- 7) мета проведення оцінки;
- 8) дата проведення оцінки, дата огляду об'єкту оцінки та дата складання звіту про оцінку;
- 9) переліки нормативно-правових актів, відповідно до яких проводиться оцінка;
- 10) опис і аналіз вихідної документації, а також зібраної та використаної інформації під час проведення оцінки;
- 11) опис об'єкта оцінки, який дає можливість ідентифікувати його та пов'язані з ним майнові права;
- 12) перелік обмежень, які застосовуються щодо результатів оцінки;
- 13) аналіз функціонального призначення об'єкта оцінки та фактичного використання об'єкта оцінки;
- 14) аналіз ринку аналогічного майна;
- 15) аналіз ліквідності об'єкту оцінки;
- 16) виклад змісту використаних методичних підходів, методів і оціночних процедур, а також відповідних розрахунків, за допомогою яких була визначена вартість об'єкту оцінки. Інформацію про використані аналоги, проведені розрахунки і коригування рекомендується наводити в табличному вигляді;
- 17) опис та визначення додаткових характеристик;
- 18) узгодження результатів і підсумковий висновок про вартість об'єкта: в якості остаточного вибирається найбільш вірогідний, на думку оцінювача, результат. При цьому враховується значимість і застосовність кожного підходу в конкретній ситуації. Вартості, отримані за допомогою різних підходів, не повинні відрізнятися між собою більш ніж на 30%;
- 19) письмова заява оцінювача СОД про якість використаних вихідних даних та іншої інформації;
- 20) додатки, де додаються копії використаних в процесі оцінки документів;
- 21) висновок про вартість майна [8].

У висновку про вартість майна обов'язково повинні бути зазначені: назва об'єкта оцінки та адреса його фактичного місцезнаходження; замовник

проведення оцінки (для юридичної особи – назва та банківські реквізити, для фізичної особи – прізвище, ім'я, по батькові та паспортні дані); дані про всіх осіб, які на момент складання звіту є власниками об'єкта оцінки (назва, банківські реквізити та фактична адреса); виконавець проведення оцінки (назва, банківські реквізити, фактична адреса та реквізити Сертифікату СОД); користувач звіту про оцінку (назва); підстава для проведення оцінки майна (договір про проведення незалежної оцінки майна з усіма його реквізитами); дата проведення оцінки, дата огляду об'єкту оцінки та дата складання звіту про оцінку; методичні підходи, що використовувались для визначення вартості об'єкту оцінки; вид та розмір визначеної вартості об'єкту оцінки (з можливим округленням); прізвище, ім'я та по батькові оцінювача, який безпосередньо складав звіт (із зазначенням реквізитів його кваліфікаційного свідоцтва) [8].

Викладена у звіті про оцінку інформація повинна давати можливість легко простежити логічність і коректність отриманого результату. У випадку, якщо в якості інформації, істотною для величини визначеної вартості, використовується експертна думка, то у звіті про оцінку повинен бути проведений аналіз даної думки на відповідність її ринковим умовам, описаним у розділі аналізу ринку. Склад і логіка, представлених у звіті описових, розрахункових матеріалів та опис алгоритму оцінки повинні дозволити користувачеві звіту, що має освіту в області оціночної діяльності відповідно до вимог чинного законодавства, повністю відтворити весь розрахунок і привести його до аналогічних якісними та кількісними результатами (принцип можливості перевірки).

У звіті повинно міститися більш повне і детальне обґрунтування тих даних, вплив яких на підсумковий результат найбільш істотний, алгоритм розрахунків бажано надати в табличній формі. Звіт не повинен містити інформацію, яка в подальшому не буде використовуватися при визначенні проміжних і підсумкових результатів. Термін дії звіту про оцінку може становити не більше 6-ти місяців. Не дозволяється складання звіту про оцінку в короткій формі при здійсненні актуалізації.

Отже, в економічній літературі сутність забезпечення за кредитом банку визначають переважно як певне майно. Сам інститут забезпечення кредиту

зумовлений основним принципом банківського кредитування – забезпеченість кредитів, що покликаний захистити інтереси кредитора на випадок неспроможності або умисного небажання позичальника фінансово відповідати за власними зобов'язаннями. Відповідно, на нашу думку, визначення забезпечення як виключно майна позичальника є завузьким, оскільки такий підхід не охоплює питання узгодження інтересів позичальника і кредитора, а відображає лише захист прав банку. Отже, на нашу думку, забезпечення за кредитами банку – це спосіб гарантування повернення кредиту позичальником банку шляхом обмеження права відчуження певних визначених чинним законодавством цінностей, що перебувають у власності позичальника на період кредитних відносин. При такому розумінні сутності забезпечення за кредитами банку, саме майнові цінності, порядок обмеження та передачі прав відчуження та користування ними визначаються видом, способом та формами забезпечення.

У практиці вітчизняних банківських установ використовуються різноманітні форми і види забезпечення виконання кредитних зобов'язань позичальником. Зокрема, можна назвати такі: майнова форма забезпечення кредитів (застава нерухомого майна (іпотека), застава рухомого майна, заклад) та юридична (немайнова) форма забезпечення кредитів (гарантія; порука; неустойка (штраф, пеня) тощо).

Процес оцінки забезпечення за кредитом може бути здійснений спеціалізованим оцінним агентством або уповноваженим суб'єктом. Відповідно, організація оцінки складатиметься з двох блоків: організація співпраці банку із суб'єктом оцінки та її інформаційний супровід та організація встановлення заставної вартості та її документальне забезпечення. Відповідно, організаційно-інформаційний супровід такої співпраці включає рекомендації щодо відбору банком суб'єктів оціночної діяльності для укладення з ними договорів про співпрацю; опис процедури акредитації суб'єкта оціночної діяльності в банку та її позбавлення; опис схеми взаємодії суб'єкта оціночної діяльності та банку; вимоги до процесу здійснення незалежної оцінки для цілей кредитування; вимоги до звітів з незалежної оцінки.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИЧНИХ АСПЕКТІВ ОЦІНКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ

2.1. Аналіз забезпечення за кредитами банку ПАТ «Креді Агріколь банк»

Комерційний банк ПАТ «Креді Агріколь банк» утворено 19 листопада 2012 року. Система Банку має дивізійну організаційну структуру, яка складається з департаментів, управлінь у складі департаменту, самостійних управлінь. Самостійні структурні підрозділи підпорядковуються Голові Правління та Членам Правління. Банк має розгалужену регіональну мережу зі 150 відділеннями, які розміщені по всій території України.

Протягом 2015-2017рр. обсяг виданих кредитів поступово зростає. Варто відмітити суттєве зростання суми кредитів, що забезпечені рухомим майном – на 78,6% у 2017 році порівняно з 2015 роком. Таке зростання може свідчити про пожвавлення ринку споживчого автокредитування на тлі поступового зростання доходів населення.

Розрахунок поточної вартості оціночних майбутніх грошових потоків забезпеченого заставою фінансового активу відображає грошові потоки, що можуть виникнути в результаті звернення стягнення на предмет застави за мінусом витрат на отримання та продаж застави, незалежно від ступеня ймовірності звернення стягнення на предмет застави.

Проаналізуємо обсяги виданих кредитів юридичним особам у розрізі видів забезпечення (табл. 2.1). Як видно з даних додатку Й в аналізованому періоді відбувається поступове зростання обсягів кредитування юридичних осіб: на 12% у 2016 році та на 8% у 2017 році в порівнянні з попередніми роками. Варто відзначити, що протягом аналізованого періоду відбулося поступове скорочення частки незабезпечених кредитів: з 28,44% у 2015 році до 17,04% у 2017 році. Найбільш вагома частка у загальному обсязі кредитування юридичних осіб із забезпечених припадала у 2015 році на кредити забезпечені рухомим майном – 20,74%. У 2016 році ситуація змінилася і найбільша частка припала на кредити, що забезпечені гарантіями та поручительствами – 39,12%.

При цьому, зростання даної частки склало майже 36пп. В 2017 році частка кредитів за даними видами забезпечення залишилась найвищою: 24,78% за кредитами, що забезпечені рухомим майном та 35,68% за кредитами, що забезпечені гарантіями і поручительствами. Наочно структуру забезпечень за кредитами юридичним особам представлено на рис. 2.1

Специфічним та суттєвим напрямом кредитування фізичних осіб є іпотечне кредитування.

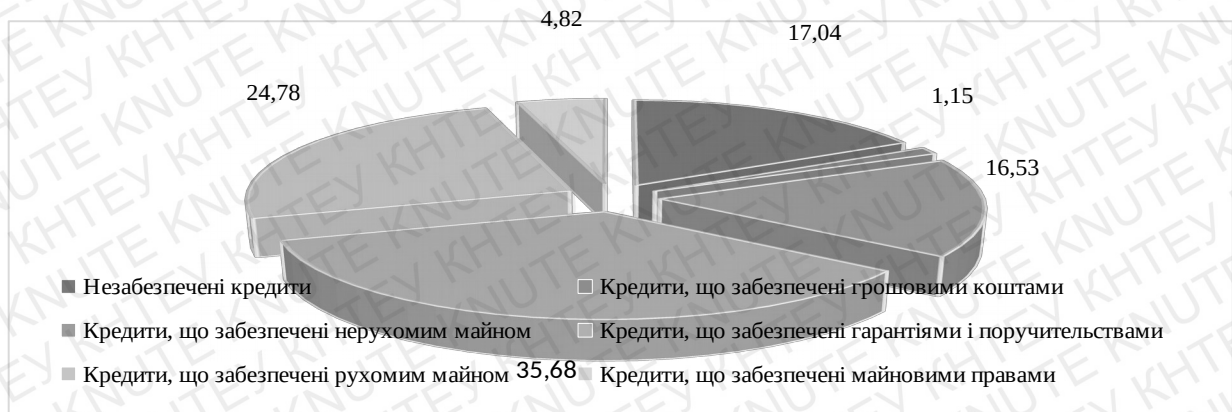


Рис. 2.1 Структура кредитів виданих юридичним особам ПАТ «Креді Агріколь банк» за видами забезпечення у 2017 році*

*Примітка: *складено автором*

Традиційно, забезпеченням за такими кредитами виступає нерухоме майно. Динаміку іпотечних кредитів виданих ПАТ «Креді Агріколь банк» у розрізі видів забезпечення представлено в додатку К.

Як видно з даних таблиці 2.2 обсяги іпотечного кредитування за 2017 рік суттєво знизилися в порівнянні з 2016 роком – на 61%. В попередньому періоді скорочення склало 15%. частка незабезпечених іпотечних кредитів є дуже високою і у 2017 році становила 32,63%, хоча і поступово помітно знижується – з 63,73% у попередньому році. Основним видом забезпечення за даним видом кредитування виступає нерухоме майно – 67,17% від загального обсягу кредитування у 2017 році. Наочно структуру забезпечення за іпотечним кредитуванням фізичних осіб в ПАТ «Креді Агріколь банк» у 2017 році представлено на рис. 2.2.

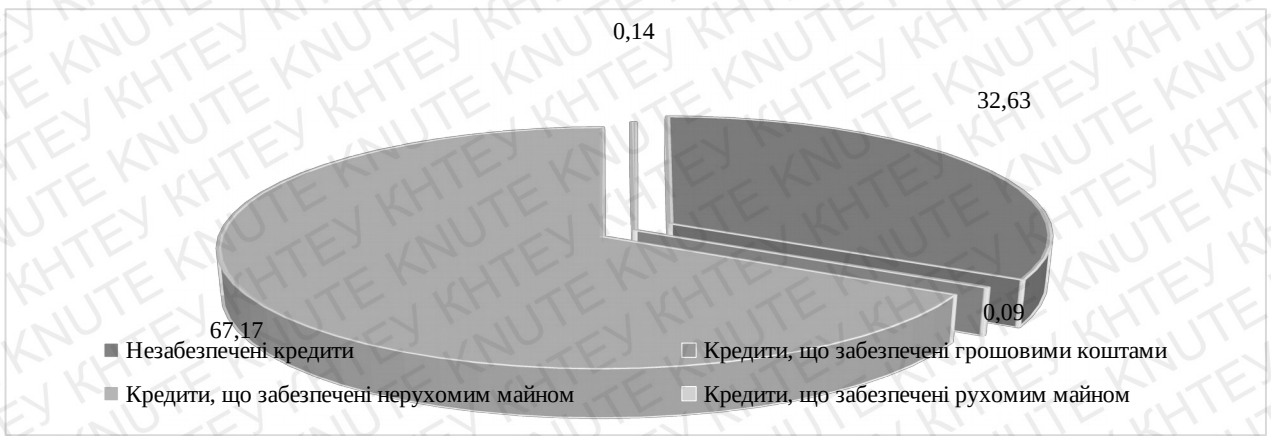


Рис. 2.2 Структура забезпечення за іпотечним кредитуванням фізичних осіб в ПАТ «Креді Агріколь банк» у 2017 році*

*Примітка: *складено автором*

У загальних обсягах кредитування ПАТ «Креді Агріколь банк» суттєву частку займають споживчі кредити фізичних осіб. Часто такі кредити не мають жодного забезпечення у зв'язку з малими їх розмірами. Проте у зв'язку з їх значною кількістю може виникнути високий рівень ризиковості за даним видом кредитування. Динаміку кредитів, виданих ПАТ «Креді Агріколь банк» як споживчі кредити фізичним особам за видами забезпечення представлено в додатку Л.

За аналізований період обсяги споживчого кредитування постійно зростають: у 2017 році зростання склало 157% в порівнянні з 2016 роком. Частка незабезпечених кредитів є суттєво, проте поступово знижується: з 35,18% у 2015 році до 29,79% у 2017 році.

Основним видом забезпечення, логічно, виступає рухоме майно, частка обсягів кредитування за яким у загальній структурі в 2017 році склала 69,44% (рис. 2.3).



Рис. 2.3 Структура споживчих кредитів фізичних осіб ПАТ «Креді Агріколь банк» за видами забезпечення у 2017 році*

Примітка: *складено автором

Проаналізувавши основні види кредитування, розглянемо їх загальний обсяг у розрізі видів забезпечення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка кредитів, наданих ПАТ «Креді Агріколь банк» протягом 2015-2017рр., за видами забезпечення (тис. грн.)*

Найменування статті	2015		2016				2017			
	Сума	Частка у загальній структурі, %	Сума	%Частка у загальній структурі,	Відхилення		Сума	Частка у загальній структурі, %	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне, %			Абсолютне	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Незабезпечені кредити	4894261	29,39	4424623	23,24	-469638	-10	4059737	18,94	4529375	-964
Кредити, що забезпечені										
грошовими коштами	38381	0,23	61221	0,32	22840	60	211008	0,98	188168	824
нерухомим майном	2867675	17,22	2605968	13,69	-261707	-9	3105638	14,49	3367345	-1287
у т.ч. житлового призначення	214979	1,29	177936	0,93	-37043	-17	135563	0,63	172606	-466
гарантіями і поручительствами	4859850	29,18	6591864	34,62	1732014	36	6520899	30,42	4788885	276
рухомим майном	3926049	23,58	5011491	26,32	1085442	28	6661499	31,07	5576057	514
майновими правами	66169	0,40	345848	1,82	279679	423	880728	4,11	601049	215
Усього кредитів	16652385	100,00	19041015	100,00	2388630	14	21439509	100,00	19050879	798

та заборгованості клієнтів до виходу резервів										
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Примітка: *складено автором за даними Додатків Д-Ж*

Із даних таблиці видно, що більшість кредитів, що видані ПАТ «Креді Агріколь банк» забезпечені певним майном або гарантіями чи поручительствами, особливо для юридичних осіб.

Найсуттєвішими є обсяги кредитування юридичних осіб під заставу нерухомого майна нежитлового призначення та на підставі гарантій і поручительств. Такий вид застави варто вважати ризиковим, оскільки у випадку судово розгляду питань щодо непогашення кредитів, процес відшкодування заборгованостей у рамках гарантій може бути дуже тривалим у часі.

На прикладі сукупного обсягу виданих кредитів у 2017 році проілюструємо їх структуру у розрізі забезпечень (рис. 2.4). Із рисунку видно, що найбільшою є частка кредитів, що забезпечені рухомим майном – 31,07%. Значною є частка кредитів, що забезпечені гарантіями і поручительствами – 30,42%. Суттєвою є частка і незабезпечених кредитів – 18,94%. Частка кредитів, що забезпечені нерухомим майном становить 14,49%. Решта кредитів забезпечені майновими правами (4,11%) та грошовими коштами (0,98%).

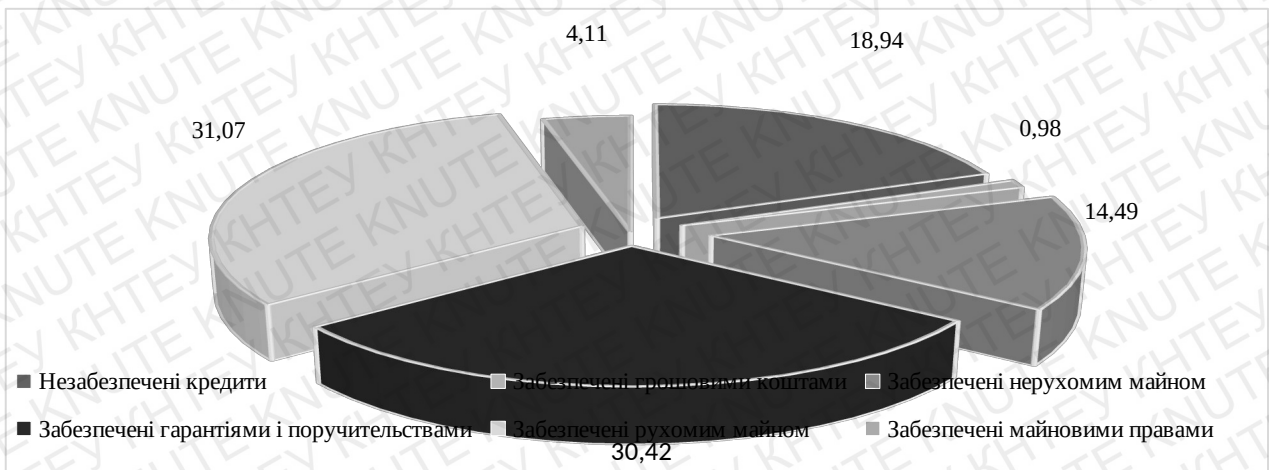


Рис. 2.4 Структура наданих кредитів ПАТ «Креді Агріколь банк» у 2017 році у розрізі їх забезпечення (%)*

*Примітка: *складено автором*

У випадку непогашення кредитів ПАТ «Креді Агріколь банк» одержує заставне майно, яке перейшло у власність банку, – це фінансові та нефінансові активи, право власності на які перейшло до банку в рахунок виконання

зобов'язань за простроченими кредитами. Ці активи спочатку визнаються за справедливою вартістю при отриманні і включаються до складу основних засобів, інвестиційного майна, необоротних активів, утримуваних для продажу, або запасів в складі інших активів в залежності від їх характеру та намірів банку щодо їх використання, а у подальшому переоцінюються та обліковуються відповідно до облікової політики для цих категорій активів.

2.2. Особливості оцінювання окремих видів забезпечення за кредитами банку ПАТ «Креді Агріколь банк»

В якості забезпечення, наданих Банком кредитних продуктів, розглядається рухоме і нерухоме майно, що належить клієнту або його майновому поручителю на праві власності, за відсутності встановлених законом або банком заборон, або обмежень на використання майна в якості застави. Не розглядаються в якості заставного забезпечення види майна, які відповідно до законодавства України не можуть бути предметом застави.

Не рекомендовані для розгляду в якості застави:

- дорогоцінне каміня та унікальні ювелірні вироби;
- предмети мистецтва, художні цінності і раритети, колекції;
- предмети антикваріату;
- об'єкти інтелектуальної власності;
- дослідні зразки промислових виробів.

Прийняття в заставу майна, яке в силу різних причин може бути виключено з застави до закінчення терміну кредиту (наприклад облігацій, які будуть погашені раніше терміну повернення) допускається тільки, якщо термін виконання забезпечуваних таким майном зобов'язань не перевищує вище зазначеного терміну.

Майно може прийматися Банком під заставу:

- із залишенням майна у заставодавця (тверда заставка - під печаткою і замком банку);
- у вигляді застави товарів в обороті;
- із залишенням майна у заставодавця (з правом володіння і користування).

Оцінку ринкової вартості майна проводять:

- для цінних паперів - Управління цінних паперів Банку;
- прав вимоги до третіх осіб - Юридичне управління спільно з Кредитно-фінансовим управлінням.
- іншого майна - Фахівці по заставній роботі Філії або фахівці по заставній роботі Банку.

В обов'язковому порядку для оцінки пакетів акцій підприємств, майнових комплексів, нерухомості тамайна, що належить повністю або частково Україні (органам державної влади) залучаються спеціалізовані організації, що займаються оцінкою майна (далі - оцінювачі). У разі, якщо фахівець з заставної роботи володіє професійними знаннями та практичними навичками і має документи, що підтверджують його кваліфікацію в області оцінки відповідного виду майна, оцінка перерахованих вище видів майна може виконуватися ним самостійно.

Оцінювачі також можуть бути залучені для оцінки інших видів майна за рішенням Начальника Відділу заставних операцій (Керуючого Філією, який курирує заставну роботу).

Оцінка майна, що пропонується в якості забезпечення, здійснюється фахівцями з заставної роботи в ході заставної експертизи. Загальний порядок проведення оцінки:

1. Визначення поточної ринкової і ліквідаційної вартості майна;
2. Визначення прогнозної вартості на передбачуваний момент погашення зобов'язань по кредитній угоді;
3. Визначення ліквідності майна;
4. Розрахунок коефіцієнта заставного дисконтування, визначення заставної вартості майна;
5. Визначення рейтингу застави;
6. Підготовка висновку про доцільність прийняття майна в заставу.

Основними характеристиками об'єкта нерухомості, що впливають на вартість і ліквідність об'єкта є:

1. Функціональне призначення приміщення (офісне, торгове, складське, виробниче і т.д.);

2. Загальна площа і будівельний об'єм;
3. Корисна площа відповідно до функціонального призначення;
4. Місцезнаходження, адреса;
5. Рік побудови та реконструкції;
6. Відомості про проведення капітальних і косметичних ремонтів;
7. Виконання основних конструктивних елементів будівлі і використаних будівельних матеріалів;
8. Оснащення інженерними системами і їх стан;
9. Стан земельних правовідносин.

Основні характеристики об'єкта нерухомості визначаються:

- на основі результатів аналізу документів;
- на основі аналізу інформації, отриманої від власника об'єкта, а також інших осіб, що мають відношення до даного об'єкта;
- за результатами огляду нерухомості.

Оцінювач має право застосовувати самостійно методи проведення оцінки об'єкта нерухомості відповідно до стандартів оцінки.

На основі мети оцінки і виду вартості конкретного об'єкта нерухомості обґрунтовується необхідність застосування кожного з наступних підходів.

Витратний підхід повинен містити матеріали, що відображають результати реалізації наступних етапів підходу:

- розрахунок вартості вільної земельної ділянки з використанням ряду методів, таких, як метод порівняння продажів, метод виділення, метод розподілу на ділянки, капіталізація земельної ренти, нормативна ціна землі та ін .;
- розрахунок витрат на зведення копії або аналога об'єкта оцінки з використанням одного або декількох методів розрахунку в розрізі основних видів витрат (прямих, непрямих, підприємницького прибутку, податків) з урахуванням обсягу оцінюваних прав власності і відображення величини питомих показників вартості (1 кв.м., 1 куб.м., одиницю продукції, послуги та ін.);
- висновок про технічний стан і розрахунок накопиченого зносу (фізичного, функціонального; в т.ч. усунюваного і незворотного, загального);

- обґрунтування результатів оцінки вартості об'єкта нерухомості, отриманих при реалізації витратного підходу.

Підхід порівняльного аналізу продажів повинне враховувати:

- результати аналізу ринкової ситуації;
- вибір об'єктів-аналогів;
- визначення одиниць порівняння;

Обов'язковий перелік елементів порівняння об'єктів-аналогів:

- склад переданих прав;
- характер фінансових розрахунків;
- умови продажу;
- час продажу;
- місце розташування;
- фізичні характеристики;
- економічні характеристики;
- характер використання та ін.

Дохідний підхід включає:

- аналіз обсягу і динаміки минулих і майбутніх доходів і витрат від використання об'єкта нерухомості;
- обґрунтування можливості або необхідності використання обраного методу оцінки вартості (прямої капіталізації, дисконтування грошових потоків);
- результати розрахунків різними способами величини коефіцієнта дисконтування, капіталізації;
- визначення зміни вартості об'єкта і його величини в після прогнозний період.

Узгодження результатів розрахунків повинне містити обґрунтування, які підтверджують відповідність отриманих результатів розрахунків при використанні різних підходів оцінки об'єктів нерухомості:

- поставленої мети оцінки;
- характером використання об'єкта нерухомості;
- ступеня повноти і достовірності вихідної інформації;
- величиною похибки результату по кожному з методів розрахунку;
- значенням верхньої і нижньої межі значення вартості об'єкта.

Оцінка техніки і обладнання може проводитися, як із залученням оцінювачів, так і самостійно, фахівцями з заставної роботи. Залучення оцінювачів рекомендується:

- при оцінці унікального обладнання;
- при оцінці великих обсягів устаткування;
- при оцінці обладнання, що має термін експлуатації більше 2-х років;
- при оцінці обладнання, за яким недостатньо представлена цінова інформація.

Для проведення самостійної оцінки фахівцями, які не мають спеціальних знань і навичок в області оцінки, доцільно використання найбільш простий порівняльний метод оцінки. Суть методу полягає в наступному.

- Варіант 1: На основі аналізу інформації про ринкові угоди з ідентичним або аналогічним обладнанням, що має схожий знос, шляхом необхідних коригувань цін аналогів визначається ринкова вартість об'єкта оцінки або за відсутності інформації про продаж аналогів зі схожим зносом.

- Варіант 2: На основі аналізу ринкової інформації про аналоги, що істотно відрізняються за ступенем зносу від оцінюваного об'єкта, шляхом коригувань визначається відновна вартість оцінюваного об'єкта; з урахуванням фактичного стану і наявного зносу визначається ринкова залишкова вартість оцінюваного обладнання.

Приклади використання цих методів.

Приклад 1. Визначити ціну ручної талі з наступними параметрами: вантажопідйомність (в/п) 3тн.; висота підйому (Н) 6м.

Таблиця 2.2

Дані за аналогами для розрахунку ціни ручної талі*

№ аналогу	в/п, тн	Н, м	Вартість, грн
1	2	3	4
1	0,5	6	8 000
2	1	6	8 500
3	2	6	9 000

Примітка: * складено автором

Визначення степеневого коефіцієнта гальмування К:

$$K_{(2-1)} = \frac{8500}{8000} = 1,06 = \left(\frac{1}{0,5}\right)^a \Rightarrow a = \frac{\ln 1,06}{\ln \frac{1}{0,5}} \Rightarrow a = 0,085$$

Для аналогів 2-1:

$$K_{(3-2)} = \frac{9000}{8500} = 1,05 = \left(\frac{2}{1}\right)^a \Rightarrow a = 0,07$$

Для аналогів 3-2:

$$K_{(3-1)} = \frac{9000}{8000} = 1,125 = \left(\frac{2}{0,5}\right)^a \Rightarrow a = 0,085$$

Для аналогів 3-1:

Середнє арифметичне отриманих значень:

$$a = \frac{0,085 + 0,07 + 0,085}{3} = 0,08$$

Так як, характеристики аналога 3 найбільш близькі до характеристик оцінюваного об'єкта, то за базу розрахунку взята вартість аналога 3:

$$S_{\text{оц}} = 9000 \times \left(\frac{3}{2}\right)^{0,08} = 9290$$

Якщо є не менше 2-х об'єктів, що відрізняються по 2-м параметрам:

Приклад 2. Визначити ціну ручної талі з наступними параметрами: вантажопідйомність (в/п) 2тн.; висота підйому (Н) 10м.

Таблиця 2.3

Дані за аналогами, для розрахунку ціни ручної талі*

№ аналогу	в/п, тн	Н, м	Вартість, грн
1	2	3	4
1	1	12	7 000
2	1	6	5 500
3	3,2	12	8 500
4	3,2	6	7 300

Примітка: * складено автором

Визначення степеневого коефіцієнта гальмування (параметр - вантажопідйомність)

$$\text{Для аналогів 3-1: } K_{1(3-1)} = \frac{8500}{7000} = 1,214 = \left(\frac{3,2}{1}\right)^{a_1} \Rightarrow a_1 = 0,17$$

$$\text{Для аналогів 4-2: } K_{1(4-2)} = \frac{7300}{5500} = 1,327 = \left(\frac{3,2}{1}\right)^{a_1} \Rightarrow a_1 = 0,24$$

Середнє арифметичне отриманих значень:

$$a_1 = \frac{0,17 + 0,24}{2} = 0,2 \Rightarrow \text{ступінь впливу параметра в/п на ціну } a_1 = 0,2$$

Визначення статечного коефіцієнта гальмування (параметр - Н (висота підйому))

$$\text{Для аналогів 1-2: } K_{2(1-2)} = \frac{7000}{5500} = 1.273 = \left(\frac{12}{6}\right)^{a_2} \Rightarrow a_2 = 0,35$$

$$\text{Для аналогів 3-4: } K_{2(3-4)} = \frac{8500}{7300} = 1.164 = \left(\frac{12}{6}\right)^{a_2} \Rightarrow a_2 = 0,22$$

Середнє арифметичне отриманих значень:

$$a_2 = \frac{0,35+0,22}{2} = 0,28 \Rightarrow \text{ступінь впливу параметра Н на ціну } a_2 = 0,28$$

Так як, характеристики аналога 1 найбільш близькі до характеристик оцінюваного об'єкта, то за базу розрахунку взята вартість аналога 1:

$$S_{\text{оц}} = 7000 \times \left(\frac{2}{1}\right)^{0,2} \times \left(\frac{10}{12}\right)^{0,28} = 7640$$

Визначення ринкової вартості об'єкта методом прямого порівняння

Приклад 3. Необхідно визначити ринкову вартість строгального верстата. Дата оцінки - листопад 2018 р. Додатково є: 4 ножових вала, патрубков відсмоктування стружки, пристосування для електричного приводу висоти стругання, два електродвигуни потужністю 5,5 кВт і 7,5 кВт., траверса, гумові валки (додаток С)

Середньомісячне зростання цін на деревообробне обладнання за період з липня по листопад 2014 року складало 3%.

Степеневі коефіцієнти гальмування:

- Для пункту 5.1 - 0,5
- Для пункту 5.2; 5.3 - 0,7

Вартість додаткового оснащення в повному складі на дату оцінки - 29 950.

Фізичний знос наявної оснастки менше 5%.

Ознак функціонального і зовнішнього зносу не виявлено.

Приклад 4. Визначити ринкову вартість обладнання для текстильної промисловості станом на січень 2018 р., придбаного за контрактом в жовтні 2015 р. Вартість на дату придбання - 26 696 євро.

Рішення:

Контрактна ціна на умовах DDP включає: Ціну підприємства-виробника,

страхування, митні платежі, транспортні витрати, визначення відпускної ціни підприємства: страхування + митні платежі + транспортні витрати можуть складати 30- 40% від відпускної ціни підприємства. Визначимо ці витрати, рівними 30%

Таблиця 2.4

Визначення вартості строгального верстата*

№	Об'єкт оцінки	Ан. 1	Ан. 2
1	Період експлуатації, роки	2	4,6
2	Поправка на дату продажу	1,06	1,12
	Скоригована ціна	97 690	64 512
4	Скоригований ціна, очищена від оснащення	67 740	64 512
5	зношення	29%	17%
	Поправка на зношення:		
6	$P_{и} = \frac{100 - И_{оц}}{100 - И_{анал}}$	0,86	1,15
7	Скоригований ціна	57 946	73 877
	Технічні поправки:		
	Ширина рубанка		
7.1	$P_{руб.1} = \left(\frac{420}{510}\right)^{0,5} = 0,91 \quad P_{руб.2} = \left(\frac{420}{630}\right)^{0,5} = 0,82$	0,91	0,82
	Потужність		
7.2	$P_{р1} = \left(\frac{3}{5,5}\right)^{0,7} = 0,65 \quad P_{р2} = \left(\frac{3}{7,5}\right)^{0,7} = 0,53$	0,65	0,53
8	Скоригована ціна	34 275	32 107
9	Вартість об'єкта оцінки без оснащення (середньоарифметичне Ан. 1 і Ан. 2)	33 191	
10	Вартість об'єкта оцінки з оснащенням	63 141	

Примітка: * складено автором

Актуалізація відпускної ціни підприємства: індекси експортних цін на текстильне обладнання: зростання на 2,7% в рік.; часовий інтервал з жовтня

2015 по січень 2018 = 2,25 року.

Додамо страхування + митні платежі + транспортні витрати: вартість оцінюваного об'єкта становить 28317 євро

Особливість застави товарів в обороті полягає в тому, що заставадавець нічим не обмежений в своїх діях при проведенні звичайних комерційних операцій: він має право продавати і купувати товари, сировину, матеріали і т.п., які є заставою по кредитній угоді.

Можливі варіанти оцінки векселів:

1. Звичайна оцінка, застосовується в разі, коли клієнт звертається в банк з проханням надати йому кредит під наявний у нього вексель.

Оцінка проводиться на першу дату стягнення
$$; \frac{\text{Номинал}}{1 + \frac{i \times t}{365}}$$

де: t - термін векселя; i - затверджена КУАП ставка дострокового обліку векселів терміну t

2. Розширений варіант звичайної оцінки, відрізняється від звичайної оцінки тим, що оцінка проводиться на кілька різних дат.

3. Спеціальна оцінка

Оцінка векселів за варіантами 1 і 2 проводиться фахівцями по роботі з заставою, за погодженням з Управлінням Цінних паперів Банку. Будь-яка інша оцінка векселя здійснюється тільки Управлінням Цінних паперів Банку.

Ліквідні цінні папери повинні оцінюватися Відділом ризиками Банку виходячи з наступних критеріїв:

I. Надійність емітента цінних паперів, ліквідність, обсяг торгів і кількість угод з цінними паперами емітента.

II. Використовуючи дані про ринкові ціни за історичний період, співробітник відділу управління кредитними ризиками повинен оцінити волатильність цін протягом різних періодів часу і підготувати таблицю дисконтів для різних цінних паперів і різних термінів кредитування. Інформація по дисконту надається співробітникам Кредитного Управління при розгляді питань про надання кредитів / кредитних ліній.

III. Відділ ризиків Банку повинен оцінити і підтвердити інформацією трейдерів кількість кожного виду цінних паперів, яку можна реалізувати за три

дні без чинення тиску на ринок. Ця величина повинна бути основою максимальної величини застави, встановленого на одного позичальника.

IV. Начальник Відділу ризиків Банку повинен встановити загальнобанківський ліміт на кількість цінних паперів, які можуть бути прийняті в якості застави, використовуючи відповідні імовірнісні оцінки, щоб уникнути можливості погашення декількох кредитів за період в три дні.

V. Моніторинг ліквідних цінних паперів, забезпечених заставою, повинен здійснювати Відділ ризиків Банку, який зобов'язаний контролювати позиції і перевіряти використання лімітів на кількість цінних паперів, які можуть бути прийняті в якості застави, і загальнобанківських лімітів.

VI. Оцінка ліквідних цінних паперів, що приймаються в якості забезпечення, проводиться тільки Відділом ризиками Банку.

Приклад використання векселів Креді Агріколь Банк:

Коли Відділу ризиків отримав запит на авторизацію застави, існуючий ліміт на Креді Агріколь Банк був 1 млн. доларів США.

I. Початковий і періодичний огляд. Відділ ризиків зробив повторний аналіз Креді Агріколь Банк, знайшов його перспективи прийнятними протягом шести місяців і збільшив кредитний ліміт до 3 млн. доларів США.

II. Дисконти, засновані на волатильності. Відділ ризиків зробив розрахунки за вексями Креді Агріколь Банк і на основі волатильності цін склав таблицю дисконтів для векселів Креді Агріколь Банк (додаток М).

III. Розмір кредиту, виданого одному позичальнику. Відділ ризиків проаналізував ринкову ліквідність векселів Креді Агріколь Банк і, після обговорення з трейдерами, визначив, що ринок дозволяє реалізувати цінні папери на суму 45 млн. доларів США за три дні і при цьому уникнути несприятливої динаміки цін. Таким чином, ліміт на одного позичальника, що використовує векселі Креді Агріколь Банк в якості застави, встановлений в розмірі 15 млн. доларів США.

IV. Загальнобанківські ліміти. Відділ ризиків розробили існуючу методологію встановлення ймовірності одночасного дефолту. Відповідні розділи таблиці показані нижче:

Відділ ризиків вважає, що в цьому випадку, у зв'язку з очевидно обмеженим характером припущень, що містяться в моделі, банк буде достатньо захищений при довірчому рівні приблизно 90%. Тому Відділу ризиків вибирає рівень близький до 90%, в цьому випадку кількість позичальників повинно бути не більше п'яти. Таким чином, можна розрахувати общєбанковском ліміт на векселі Креді Агріколь Банку як 5 x 45 млн. доларів США, або 225 млн. доларів США.

Таблиця 2.5

Імовірності одночасного дефолту*

Кількість позичальників	1	2	3	4	5	6	7	8
Імовірність одночасного дефолту, %	0.0000	0.0120	0.0359	0.0707	0.1155	0.1688	0.2289	0.2939

Примітка: * складено автором

Таким чином, оцінювання різних видів забезпечення має свої особливості, як за суб'єктом процесу оцінки, так і за вибором методів та методичних підходів, що використовуються при цьому. Зважаючи на те, що в процесі оцінки визначається ринкова вартість об'єкта, при прийнятті його в якості забезпечення за кредитними операціями банк також повинен врахувати ризики, які можуть вплинути на майбутню його вартість, а тому визначення заставної вартості відрізняється від визначення ринкової вартості. Про що мове піде в наступному параграфі.

2.3 Визначення заставної вартості забезпечення ПАТ «Креді Агріколь банк»

ПАТ «Креді Агріколь банк» застосовує в своїй діяльності наступні методи покриття кредитного ризику: отримання забезпечення (застава/іпотека, грошове покриття, фінансові гарантії, поруки), резерви під кредитні ризики тощо.

Співпраця з акредитованою оціночною агенцією передбачає систему роботи із заставою/іпотекою, що включає в себе наступні етапи: оцінка ринкової вартості на момент прийняття рішення щодо кредитування; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах в умовах договору; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах

ринку, курсу національної валюти тощо; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки на періодичній основі; моніторинг наявності та стану майна на момент прийняття рішення щодо кредитування; моніторинг наявності та стану заставного майна на періодичній основі; портфельна переоцінка вартості майна по однорідній заставі/іпотеці.

Роботу з питань оцінки, переоцінки та моніторингу майна, що пропонується (прийняте) в забезпечення кредитних операцій, координує Управління контролю і оцінки застав (УКіОЗ) Департаменту контролю кредитного ризику. Функції моніторингу майна, що пропонується (прийняте) в забезпечення, за кредитними операціями клієнтів корпоративного бізнесу та малого і середнього бізнесу, а також майна фізичних осіб за договорами іпотеки в м. Києві та Київській області здійснюються на основі аутсорсингу. Банком укладено відповідну угоду з ТОВ «КБА». УКіОЗ організовує, координує і контролює роботу аутсорсера, проводить моніторинг окремих об'єктів майна, що пропонується (прийняте) в забезпечення кредитних операцій клієнтів головного банку, та здійснює контроль за проведенням моніторингу застави в мережі банку з метою визначення наявності та стану майна, прийнятого в забезпечення за кредитними операціями. УКіОЗ надає акт оцінки (висновок щодо ринкової вартості майна), враховуючи інформацію із звітів, виконаних суб'єктами оціночної діяльності, з якими банком укладено договір про співробітництво та організацію взаємовідносин, або самостійно розраховує ринкову вартість майна, якщо наявність звіту не передбачена Стандартами продуктів не вимагається. У окремих випадках (якщо об'єктом оцінки є нескладні об'єкти, як квартири, домоволодіння, автомобілі, сільськогосподарська техніка тощо) для визначення ринкової вартості використовується вартість майна із звітів, виконаних суб'єктами оціночної діяльності, з якими банком укладено договір про співробітництво та організацію взаємовідносин, із датою оцінки не більше ніж 6 місяців до дати прийняття рішення. УКіОЗ також відповідає за переоцінку заставного майна.

Для розкриття методики оцінки заставного майна для ПАТ «Креді Агріколь банк» доцільно визначити параметри, що входять до оціночної моделі. При цьому дані параметри мають адекватно відображати ризикоутворюючі

чинники, і модель не повинна бути надмірно ними обтяженою. На підставі встановлення ризикоутворюючих чинників визначається шкала, за якою дані показники оцінюватимуться, що в кінцевому підсумку визначить загальний вигляд оціночної моделі, за допомогою якої буде формуватися підсумковий рейтинг ризику забезпечення банківських позичок. Наступний етап розробки методики – вибір аналітичного апарату даних з досліджуваних об'єктів, де необхідна адекватна по відношенню до типу використовуваних даних методика.

Сума основного забезпечення за кредитом повинна покривати основний борг, а також відсоткові та комісійні платежі щонайменше на один платіжний період. В ПАТ «Креді Агріколь банк» основою розрахунку в типовому кредитному договорі слугує один календарний квартал стандартна тривалість якого визначена як 92 дні; тривалість календарного року для цілей розрахунку вартості застави визначена як 365 днів. Відповідно, для суми кредиту, наприклад, в 300 000 грн за умови простої застави, під 14% річних (типова середня ставка) та 1% мкомісійних платежів (типова середня ставка банку) необхідна вартість застави складатиме:

$$\frac{14+1}{\frac{100}{365}} * 92 * 300000 + 300000 = 311342,47 \text{ грн.}$$

Тривалість періоду процентних та комісійних платежів, що слугують основою розрахунку визначається у ПАТ «Креді Агріколь банк» за кожним договором окремо в залежності від суми кредиту та надійності позичальника. За такою методикою необхідна вартість забезпечення може бути встановлена лише за простими видами застави та при середніх або короткострокових термінах погашення кредиту.

Бухгалтерська оцінка вартості забезпечення використовує аналіз тільки кількісних показників і реалізується на основі офіційної фінансової звітності банку. При побудові подібних оцінок широко використовуються кількісні шкали, показники, що розраховуються на основі публічної фінансової звітності, і інтервально-статистичні методи аналізу та обробки даних; можливе також оцінювання на основі побудованих математичних і математико-статистичних моделей функціонування кредитної установи.

За вживаним математичним апаратом моделі оцінки ризиків можна класифікувати таким чином: економетричні моделі, нейронні мережі, оптимізаційні моделі, експертні та гібридні системи. Як тільки ризик отримує кількісну міру, виникають передумови для наукового управління ризиком [21, с. 79].

Визначивши ризик як загрозу того, що банк ПАТ «Креді Агріколь банк» зазнає втрат, розмір яких є показником рівня ризикованості операції, можна зробити висновок про імовірнісну сутність цього поняття. Отже, ризик можна з достатнім ступенем точності оцінити за допомогою аналізу імовірності настання втрат або безпосередньо розрахувати їхній розмір. Для цього необхідно розробити правила, згідно з якими, оцінивши рівень ризику за бальною методикою, фахівець банку в результаті отримує результуючий бал, який відповідає рівню ризику, тобто такий, що описує імовірність його настання.

Висока імовірність відповідає високому рівню ризику забезпечення. Чим вищим є бал, тим меншим є ризик забезпечення позички, тим меншою є імовірність настання втрат від кредитної операції в разі дефолту позичальника. І, відповідно, чим меншим є бал, тим більшим є ризик забезпечення позички і тим більшим є імовірність настання втрат у разі дефолту позичальника.

Процес ранжування ризикоутворюючих факторів необхідно починати з визначення і розробки оціночної системи, яка формує вибір переваг під час проведення комплексних порівняльних оцінок об'єктів експертизи. Одним з основних методів отримання кількісної оцінки є метод бальної оцінки альтернатив. В межах даної методики передбачається оцінка кожного з критеріїв порівняння за n -бальною системою відповідно до вибору експерта. Основною перевагою даного методу є його наочність і простота застосування. Безпосередня чисельна оцінка альтернатив є поширеним прийомом в практиці експертного оцінювання.

Для комплексного аналізу забезпечення банківських позичок ПАТ «Креді Агріколь банк» до методики оцінки включені ті типи показників, які найбільш повною мірою відповідають цілям і завданням ранжування. Для різних типів показників використані відповідні змінні, які найбільш вигідно

застосовувати під час оцінки конкретного показника.

Оцінка ризику забезпечення позички може об'єднувати оцінку як кількісних (вартісних), так і якісних (експертних) показників, аналізуючи їх не тільки на дату видачі позички, а й проводячи їх моніторинг під час дії кредитного договору.

Відповідно до вимог щодо удосконаленого підходу при впровадженні внутрішніх рейтингів (AIRB Basel II) для оцінки кожного з параметрів потрібно розробити спеціальну математичну модель [54]. Основною проблемою для створення таких моделей в умовах України є недостатність або відсутність у банку історичних даних за багатьма характеристиками забезпечення, що необхідні для верифікації та калібрування моделей.

Вихідні дані, необхідні для проведення подальших розрахунків та аналізу, заповнюються співробітниками заставних служб ПАТ «Креді Агріколь банк» або аутсорсинговими компаніями, що працюють з банківськими заставами, під час первинної оцінки або планової переоцінки та моніторингу заставного майна. За кожним об'єктом забезпечення проводиться комплексна експертиза якісних і кількісних показників, що дає про нього об'єктивне і всебічне уявлення. Проводячи заставну експертизу, співробітник банку заповнює розроблену форму, в якій зазначаються проведені процедури і їх способи. Типові підходи до ранжування ризиків відображено в додатку Н.

Отримавши вихідні дані за кожним предметом забезпечення, ми можемо приступити до оцінки та аналізу притаманних йому ризиків. Методика оцінки ризику забезпечення є трирівневою.

Для розрахунку ризику забезпечення позички можливе застосування такої формули:

$$RC = \sum(p_i \cdot x_i) = (VR + LR + DR + IR) / 100 \quad (2.1)$$

$$VR = mv + vl + vf + vc \quad (2.2)$$

Зважаючи на інноваційний характер методики комплексної оцінки ризику забезпечення, статистичні дані по банках або банківській системі, що дозволяють при розподілі ваг ризику на підставі аналізу їх взаємного впливу використовувати різні математико-статистичні моделі, відсутні. Тому для розподілу значущості ваг застосовано правило Фішберна [53]. Воно відображає

той факт, що про рівень значущості показників невідомо нічого, крім того, що кожному показнику X_i відповідає рівень його значущості для аналізу r_i . Щоб оцінити цей рівень, потрібно розташувати всі показники за порядком убутання значущості так, щоб виконувалося правило:

$$r_1 \geq r_2 \geq \dots r_N \quad (2.3)$$

Тоді оцінка відповідає максимуму ентропії наявної інформаційної невизначеності про об'єкт дослідження. Системі спадної переваги N альтернатив найкращим чином відповідає система знижуючих за правилом арифметичній прогресії ваг.

$$p_i = \frac{2(N-i+1)}{N+1}, \quad i = 1..N \quad (2.4)$$

де p_i – ваговий коефіцієнт значущості i -го фактора; i – номер поточного фактора; N – загальна кількість факторів

Результати розрахунків ваг для ризиків III рівня щодо нерухомого майна наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Розподіл ваг ризиків забезпечення банківських позичок III рівня*

Вид ризику	Вага, за Фішберном
Ризик оцінки вартості об'єкта (va)	0,3333
Ризик оцінки рівня ліквідності (vl)	0,3333
Ризик оцінки другорядних функцій (vf)	0,1667
Ризик оцінки розміру витрат на звернення стягнення (vc)	0,1667
Разом	1

Примітка: * узагальнено за даними [53]

З метою створення єдиної уніфікованої системи оцінки ризиків забезпечення банківських позичок межі для всіх рівнів ризиків та їх бальної оцінки розподілені в діапазоні від 0 до 100 балів.

Нижче в табл. 2.17 представлені діапазони значень для ризиків III рівня щодо нерухомості житлового фонду.

Таблиця 2.7

Рівні ризиків забезпечення банківських позичок III рівня та їх бальна оцінка*

Рівень ризиків III рівня va/vl/vf/vc	Бал
Критичний	0–20
Високий	21–40

Середній	41–60
Низький	61–80
Відсутній	81–100

*Примітка: * узагальнено за даними [53]*

Як свідчать дані табл. 2.7, кожен ризик II рівня має різну значущість при оцінці ризику забезпечення позички (RC). Розподіл вагових коефіцієнтів проведено відповідно до ступеня впливовості, притаманної ризикам II рівня, уніфіковано для всієї методики за допомогою моделі Фішберна. На даному етапі реалізації методики запропонований розподіл значущості ризиків II рівня носить експертний розподіл, і надалі може варіюватися залежно від напрацьованої статистики.

Для різних видів забезпечення розподіл часток ризику пов'язаний з особливостями самого забезпечення, способами його оцінки, юридичними можливостями щодо звернення стягнення тощо, тому, відповідно, розподіл ваг проведено для кожного виду забезпечення (додаток О).

Після проведення комплексного аналізу забезпечення на основі оцінок головних ризикоутворюючих факторів, що свідчать про спроможність майна, наданого в заставу, як достатнього забезпечення кредиту, стає можливим визначити загальний рівень його ризикованості шляхом віднесення до певної групи ризику.

Обробка результатів експертизи дозволить розподілити кожен вид ризику за відповідними рівнями залежно від їх оцінки: критичний – 0–20; високий – 21–40; середній – 41–60; низький – 61–80; відсутній – 81–100.

Залежно від результатів оцінки кожен з ризиків потрапляє до певного діапазону рівня. Згідно з розробленою ієрархією структури ризику забезпечення підсумковий ризик забезпечення є інтегральним показником забезпеченості кредитної операції і відображає рівень ризику забезпечення. Він характеризує всі основні аспекти роботи банку із заставним забезпеченням, його якісні та кількісні характеристики і містить чотири основні ризикоутворюючі фактори ризиків II рівня: ризик оцінки (VR), юридичний (LR), ризик втрати або пошкодження і втрати вартості (DR), ризик знецінення (IR).

Підсумковий ризик позичкового забезпечення (RC) I рівня має п'ять рівнів (додаток З). Залежно від набраної суми балів присвоюється відповідний

рівень.

Скориставшись даною методикою та експозицією НБУ розрахуємо рівень ризиковості типової застави за іпотечним кредитуванням ПАТ «Креді Агріколь банк» - житлової нерухомості. Спеціалісти банку самостійно розподіляють показники ризиків III рівня, відповідно, для житлової нерухомості доцільно встановити наступні показники:

Ризик оцінки вартості об'єкта (v_a) – 10 (оскільки за часту предметом застави виступає житлова нерухомість в новобудовах, вартість якої достовірно відома за умовами договору, але не варто відкидати можливість спекуляцій з вартістю житла та податками).

Ризик оцінки рівня ліквідності (v_l) – 40 (оскільки нерухоме майно є низьколіквідним)

Ризик оцінки другорядних функцій (v_f) – 30 (оскільки вартість нерухомості в Україні виражена в національній валюті постійно змінюється у зв'язку з нестабільною економічною та політичною ситуацією).

Ризик оцінки розміру витрат на звернення стягнення (v_c) – 20 (оскільки процедури відчуження житлового нерухомого майна є складним, тривалим та залежить від мінливого законодавства).

Відповідно, можемо розрахувати сукупний показник ризику забезпечення III рівня:

$$VR = 0,3333 \cdot 10 + 0,3333 \cdot 40 + 0,1667 \cdot 30 + 0,1667 \cdot 20 = 25.$$

Аналогічно, встановлюємо показники рівня забезпечення II рівня (за результатами внутрішніх аналітичних процедур банку):

Ризик оцінки (VR) – 20 (оскільки за часту предметом застави виступає житлова нерухомість в новобудовах, вартість якої достовірно відома за умовами договору, але не варто відкидати можливість спекуляцій з вартістю житла та податками).

Юридичний ризик (LR) – 40 (оскільки процедури відчуження житлового нерухомого майна є складним, тривалим та залежить від мінливого законодавства).

Ризик втрати або пошкодження (DR) – 10 (оскільки заставне майно завжди підлягає комплексному страхуванню, проте не варто відкидати

можливість спекуляцій).

Ризик знецінення (IR) – 30 (оскільки вартість нерухомості в Україні виражена в національній валюті постійно змінюється у зв'язку з нестабільною економічною та політичною ситуацією).

Скориставшись розподілом ваг для видової експозиції забезпечення за ризиками II рівня, що визначені НБУ визначаємо сукупний ризик другого рівня:

$$20*0,4000 + 40*0,3000 + 10*0,2000 + 30*0,1000 = 25$$

Отже, ризик забезпечення банківських позичок даним видом застави за стабільних умов становитиме: $RC = 25+25 = 50$.

Відповідно – рівень ризику середній. Така ситуація, незважаючи на просту сутність та надійність нерухомого майна, викликана складністю, а часто – навіть неможливістю, відчуження нерухомого житлового майна позичальника. Таким чином, вартість заставного нерухомого майна повинна, щонайменше, на 50% перевищувати суму виданого кредиту: при вартості квартири у 800 000грн, сума кредиту може становити 533 333 грн.

Порівнюючи основні процедури заставних операцій і властиві їм ризики, необхідно формалізувати процедури і порядки їх адміністрування з методами оцінки. Природа кожного ризику індивідуальна і вимагає розробки окремих процедур.

Для цілей оцінки забезпечення за кредитами банку нами уніфіковані, формалізовані з погляду методології механізми і процедури оцінки, контролю та моніторингу ризику забезпечення, які включають в себе як вимоги національного законодавства, так і можливості інтеграції з рекомендаціями Базеля II. Результати проведеної оцінки можуть приймати згорнуту і розгорнуту форми (жодаток II).

Варто відзначити, що у 2010-2011 роках випущений та має бути впроваджений до 31/03/2019 року норматив Базель III. Даний документ розроблено у відповідь на кризу 2008 року, яка показала необхідність посилити вимоги до капіталу банків, збільшуючи їх ліквідність та знижуючи леверидж. Його метою є посилення регулювання, нагляду та управління ризиками банківського сектору. Нові показники для регулювання повинні: посилити здатність фінансового сектору реагувати на фінансові та економічні

стреси, не залежно від їх природи та джерела; осилити управління ризиками та корпоративне управління загалом; посилити прозорість банків та розкриття ними інформації. Відповідно, поступове впровадження вимог Базель III автоматично призведе до посилення уваги щодо ліквідності та достовірності оцінки заставного майна.

Результати проведених оцінок ризиків забезпечення в ПАТ «Креді Агріколь банк» відображаються в звітній формі за кожним предметом забезпечення. Вони демонструють рівень, властивий кожному виду ризику, і дозволяють оперативно в поточному режимі надавати необхідну інформацію кредитному інспектору, кредитному комітету банку, підрозділам ризик-менеджменту.

Всі суттєві аспекти процесів присвоєння рейтингів і оцінки повинні затверджуватися правлінням (радою директорів) банку або відповідним комітетом і старшим менеджментом. Старший менеджмент повинен надавати раді директорів або його відповідному комітету інформацію про значущі зміни або винятки із затвердженої стратегії, які суттєво впливатимуть на функціонування рейтингової системи банку.

Співробітники, що відповідають за кредитний контроль у ПАТ «Креді Агріколь банк», повинні регулярно обговорювати процес присвоєння рейтингів, виявляти галузі, що потребують вдосконалення, і планувати заходи щодо усунення виявлених недоліків.

Даний стандарт належить до структури управління, що включає раду директорів і старший менеджмент. У деяких країнах основною, якщо навіть не виключною, функцією ради директорів є нагляд за виконавчим органом (старшим менеджментом, правлінням) з метою забезпечення виконання останнім поставлених перед ним завдань.

Діагностика портфеля заставного майна виступає одним із інструментів при управлінні ним. Як зазначає Ю.С. Ребрик, «діагностика фінансового стану банку є одним із найважливіших етапів антикризового управління, оскільки від інформації, яка збирається на цьому етапі, залежать подальші процедури управління. Постійна і систематична діагностика допоможе керівникам банку вчасно виявити негативні тенденції у діяльності та прийняти адекватні

управлінські рішення» [47, с. 206].

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що актуальним питанням при розробці кредитної політики банків залишається організація ефективної роботи з управління забезпеченням банківських позичок.

У ПАТ «Креді Агріколь банк» прийнятим є співвідношення максимальної суми кредиту, що може бути наданий фізичним та юридичним особам в залежності від оціночної вартості забезпечення. У випадку звернення стягнення на об'єкт застави, вартість якого завищено, можливість здійснення швидкої його реалізації в рахунок погашення зобов'язань боржника суттєво знижується. Відповідно, в ПАТ «Креді Агріколь банк» зазвичай зменшують визначену ринкову вартість застави щонайменше на 30%. Не прораховане зменшення ринкової вартості є також не ефективним, тому, на нашу думку, доцільно було б використовувати при визначенні вартості об'єкта застави його ліквідаційну вартість на момент завершення терміну кредитування. Приклад розрахунку максимальної суми кредиту в залежності від виду забезпечення наведено в додатку Р. Для проведених розрахунків використано умовну вартість забезпечення (100 000 грн). та визнано клієнта надійним, а рівень ризику непогашення – низьким.

Отже, у випадку непогашення кредитів ПАТ «Креді Агріколь банк» одержує заставне майно, яке перейшло у власність банку, – це фінансові та нефінансові активи, право власності на які перейшло до банку в рахунок виконання зобов'язань за простроченими кредитами. Ці активи спочатку визнаються за справедливою вартістю при отриманні і включаються до складу основних засобів, інвестиційного майна, необоротних активів, утримуваних для продажу, або запасів в складі інших активів в залежності від їх характеру та намірів банку щодо їх використання, а у подальшому переоцінюються та обліковуються відповідно до облікової політики для цих категорій активів.

ПАТ «Креді Агріколь банк» застосовує в своїй діяльності наступні методи покриття кредитного ризику: отримання забезпечення (застава/іпотека, грошове покриття, фінансові гарантії, поруки), резерви під кредитні ризики тощо. В банку створена система роботи із заставою/іпотекою, що включає в себе наступні етапи: оцінка ринкової вартості на момент прийняття рішення

щодо кредитування; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах в умовах договору; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах ринку, курсу національної валюти тощо; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки на періодичній основі; моніторинг наявності та стану майна на момент прийняття рішення щодо кредитування; моніторинг наявності та стану заставного майна на періодичній основі; портфельна переоцінка вартості майна по однорідній заставі/іпотеці. Процес моніторингу та оцінка застави/іпотеки в банку покриває не лише оформлену заставу/іпотеку за кредитними операціями, а також забезпечує відстеження та аналіз поточної кон'юнктури ринку оформленого в забезпечення майна. Основні принципи та умови прийняття, оцінки, переоцінки та моніторингу майна, що пропонується (прийняте) в забезпечення кредитних операцій в банку, регулюються Procedурою по роботі із заставою при проведенні кредитних операцій.

Порівнюючи основні процедури заставних операцій і властиві їм ризики, необхідно формалізувати процедури і порядки їх адміністрування з методами оцінки. Природа кожного ризику індивідуальна і вимагає розробки окремих процедур. Відповідно до Порядку формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями комерційні банки зобов'язані розробити і впровадити відповідні процедури і порядки. Інструментами контролю ризику слугують внутрішні процедури і положення банку, спрямовані на моніторинг вартості, стану та інших ризикоутворюючих факторів.

Таким чином, при встановленні суттєвих характеристик активів банку за групою «кредити та заборгованість клієнтів» уповноважена особа Фонду (у разі делегування їй повноважень Фондом) визначає ймовірність повернення такої заборгованості (юридичний ризик), яка розраховується шляхом вибору з переліку коефіцієнтів ймовірності стягнення, що відповідають характеристикам кожного активу. Коефіцієнти застосовуються для непрацюючих кредитів відповідно до якості кредитної справи, тенденцій розгляду позовів до боржників у судових засіданнях та прогнозів їх результатів у такому порядку: визначається ймовірність примусового стягнення заборгованості за рішенням суду або шляхом звернення стягнення на предмет застави за такими

показниками; визначається результат множення ймовірностей за обраними показниками. Отриманий добуток може використовуватись як розмір юридичного ризику. Економічний ризик за кредитною заборгованістю враховується шляхом вибору відповідного коефіцієнта дисконтування.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА КРЕДИТАМИ БАНКУ

3.1. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду методів оцінювання забезпечення за кредитами банку

Згідно із міжнародною практикою оцінки, з ціллю застави банківських кредитів визначають, заставну вартість. У Міжнародних стандартах оцінки, присутнє таке визначення: «Заставна вартість - (mortgage lending value, MLV) - це вартість майна, визначена оцінювачем, що проводить обачну оцінку майбутньої реалізаційної вартості майна з урахуванням довготривалих стійких аспектів майна, нормальних і локальних умов ринку; поточного використання і відповідних альтернативних варіантів використання майна».

Оцінка активів з ціллю застави, як хеджуючого інструмента кредитних ризиків, повинна здійснюватись виходячи із найбільш імовірного варіанту реалізації майна в умовах дефолтної ситуації. Як свідчить зарубіжний досвід, для цього найбільш доцільним є впровадження у вітчизняну практику оцінки з ціллю застави, визначення заставної вартості. Ринкову вартість визначають оцінювачі тільки на даний момент часу, висновок про ринкову вартість майна, актуальний тільки протягом певного періоду часу, вказаного у звіті про оцінку майна. Заставну вартість, у міжнародній практиці, визначають із врахуванням довгострокових стійких тенденцій ринкової ціни майна, тому розмір заставної вартості актуальний протягом всього періоду дії кредитної угоди.

Заставна вартість – це найбільш імовірна грошова сума, яку можна отримати для задоволення вимог банку в результаті реалізації предмету застави. Базовою для розрахунку заставної вартості слід застосовувати ринкову вартість, визначену незалежним оцінювачем та зафіксовану у «Звіті про оцінку майна». Заставну вартість визначають, виходячи із прогнозованого варіанту звернення стягнення на заставне майно. При цьому, заставна вартість розглядається як сума, виручена від продажу предмета застави, за мінусом втрат і збитків, пов'язаних із зверненням стягнення на предмет застави і його реалізацією. Важливо, особливо в українських реаліях, при обчисленні

заставної вартості враховувати ті фактори, які могли б знизити кредитний ризик банків, а саме – спекулятивну складову у ринковій ціні та прогноз імовірної вартості застави на весь період дії кредитної угоди. Такий порядок є аналогічним, до того, що застосовується банками України.

Визначення заставної вартості доцільно проводити за таким алгоритмом:

1. Базою для визначення заставної вартості приймається ринкова вартість майна на дату оцінки;
 2. Подальша задача - прогноз можливих змін ринкової вартості протягом дії кредитного договору та імовірного періоду звернення стягнення на предмет застави;
 3. Оцінка та обчислення величини імовірного процента спекулятивної складової в ринковій вартості об'єкта застави;
 4. Оцінка впливу неринкових умов реалізації на вартість продажу майна.
- Функціональна модель заставної вартості в загальному вигляді може виглядати так:

$$CV = F(MV, t, KL, KR, C, SCH), \quad (3.1)$$

де CV (collateral value) – заставна вартість;

MV (market value) – ринкова вартість об'єкту застави на момент оцінки;

t – час;

SCH (schedule) – передбачуваний графік погашення кредиту;

KL – коефіцієнт, що характеризує зміну вартості внаслідок неринкових умов реалізації, визначених існуючою правовою процедурою;

KR – коефіцієнт, що характеризує можливе зниження вартості внаслідок реалізації ризику застави

C (cost) – величина витрат (у грошових одиницях), обумовлених процедурою звернення стягнення та реалізації.

Вітчизняні банки керуються прогнозами оцінки, що підготовані акредитованими організаціями. При цьому в міжнародній практиці, вказана сума прогнозується з певною долею ймовірності, в залежності як від строку дії кредитного договору, так і від властивостей майна. На відміну від незалежного оцінювача, який визначає ринкову вартість на момент проведення оцінки, співробітнику банку необхідно отримати прогнозне значення суми, яка буде

отримана при можливій реалізації майна в майбутньому в умовах проведення визначеної правової процедури.

В загальному випадку застава вартість носить ймовірнісний характер і залежить як від періоду прогнозування, так і від різних сценаріїв реалізації застави. В якості бази обирається ринкова вартість майна на момент проведення оцінки. Наступним завданням являється визначення її можливих змін у часі, а також вплив умов продажу на прогнозну вартість продажу майна. Зміна ринкової вартості майна під впливом часу залежить як безпосередньо від властивостей самого майна, так і від кон'юнктури ринку, стану та динаміки ринку даного виду майна. Для окремих видів майна структура і розмір витрат можуть бути різними.

Таким чином, функціональна модель заставної вартості (формула) для випадку реалізації майна з публічних торгів виглядатиме наступним чином:

$$V_c(t) = V(K_L K_t(t + t_p) - L/V) \quad (3.2)$$

де t_p — час, який необхідний для проходження етапів судового, виконавчого провадження і реалізації майна. Характерним строком в даному випадку є період від шести до вісімнадцяти місяців;

L — величина витрат;

K_t — коефіцієнт, який характеризує зміну ринкової вартості з часом.

Дану модель можна застосовувати і при добровільній реалізації майна під контролем банку. В даному випадку суттєво знижуються як часовий інтервал, так і можливі витрати.

Розглянемо способи застосування даної моделі для ПАТ «Креді Агріколь банк» для двох типових видів застави: нерухомого майна та транспортного засобу. В першому випадку вартість застави зростатиме, в другому – знижуватиметься.

Приймемо за вихідні умови визначення вартості реалізації заставного майна наступні умови: предмет застави – об'єкт нерухомості, вартість об'єкту при укладанні договору кредитування – 1 000 000 грн., період, що минув з моменту укладання договору – 5 років, середній період врегулювання судових та заставних спорів – 1,5 років, середні витрати на врегулювання спорів та організацію торгів – 20 000 грн, спрогнозоване суб'єктом оцінки здорожчання

об'єктів нерухомості у м. Києві – 5% на рік, ризик застави низький, а позакредитні ринкові умови стабільні ($K_L=1$). Виходячи з наведених умов необхідно визначити K_t через 6,5 років. За правилами алгебраїчної прогресії $K_{6,5}$ становитиме 1,374. Відповідно, вартість реалізації заставного майна з публічних торгів становитиме:

$$VC = 1\,000\,000 (1 * 1,374 - 0,02) = 1\,372\,000 \text{ грн.}$$

У випадку із транспортним засобом приймемо за вихідні умови визначення вартості реалізації заставного майна наступні умови: предмет застави – легковий автомобіль, вартість об'єкту при укладанні договору кредитування – 1 000 000 грн., період, що минув з моменту укладання договору – 5 років, середній період врегулювання судових та заставних спорів – 1,5 років, середні витрати на врегулювання спорів та організацію торгів – 20 000 грн, спрогнозоване суб'єктом оцінки здешевлення автотранспортного засобу за рахунок зносу та морального застаріння – 5% на рік, ризик застави низький, а позакредитні ринкові умови стабільні ($K_L=1$). Виходячи з наведених умов необхідно визначити K_t через 6,5 років. За правилами алгебраїчної прогресії $K_{6,5}$ становитиме 0,754. Відповідно, вартість реалізації заставного майна з публічних торгів становитиме:

$$VC = 1\,000\,000 (1 * 0,754 - 0,02) = 734\,000 \text{ грн.}$$

Отже, ключовим елементом такої методики є правильне визначення та прогнозування коефіцієнтів зміни вартості заставного майна. Якщо ж оцінка вартості заставного майна здійснюється акредитованою організацією, то перед банківськими оцінювачами ставляться наступні завдання:

по-перше, перевірити правильність та достовірність звіту про оцінку майна з ціллю застави;

по - друге, оперативно і грамотно визначити оптимальний вид забезпечення виходячи із терміну потенційного кредиту та вартісно-утворюючих факторів пропонованої застави;

по - третє, здійснювати переоцінку вартості застави з ціллю моніторингу заставної вартості та коригування сформованих резервів під кредитні ризики;

по – четверте, проводити переоцінку вартості застави з ціллю її повторної застави при рефінансуванні НБУ.

Виходячи із того, що при зверненні стягнення на предмет застави, банк зіштовхується з процесом його реалізації, треба визначити таку вартість, за якою заставу можна реалізувати з дотриманням інтересів як банку, так і заставника. Оскільки предмет застави є об'єктом ринкових відносин, то, здавалося б, його логічно було б оцінювати, а потім і реалізовувати саме за ринковою вартістю.

Зрозуміло, що банк, відшкодовуючи збитки від невиконання боржником своїх зобов'язань, прагне мінімізувати строки реалізації застави, щоб уникнути зайвих втрат, оскільки ще нереалізоване майно — це вилучені кошти із банківського обігу.

Враховуючи особливості банківської діяльності, неповернені та прострочені кредити спричиняють значні труднощі для банку та його клієнтів. Адже банк — це фінансовий посередник грошового ринку, що здійснює акумуляцію на банківські депозити тимчасово вільних грошових засобів (заощаджень) економічних суб'єктів на умовах повернення, строковості та платності, а потім від свого імені надає залучені кошти в кредит на тих же умовах та здійснює грошові розрахунки за дорученням своїх клієнтів. Отже, проблемні кредити та нереалізована заставка — це вилучення коштів із банківського обороту, що спричиняє низку фінансових проблем банку, зокрема: підвищення рівня банківських ризиків та необхідності підвищеного формування резервів для їх зниження, зростання банківських витрат та збитків, недостатню ліквідність і платоспроможність та ряд інших проблем, що ставлять під загрозу подальшу діяльність банку.

Отже, для підвищення ролі застави у мінімізації кредитних ризиків банків доцільно удосконалити практику координації співпраці банків з незалежними оцінювачами (забезпечення незалежності оцінювача; співпраця із оцінювачами високої фахової підготовки), а при оцінці майна з ціллю застави незалежними оцінювачами, варто визначати ліквідаційну вартість та здійснювати прогноз динаміки заставної вартості.

3.2. Шляхи удосконалення методів оцінювання забезпечення за кредитами банку

Найважливішим елементом трансформації підходів до роботи із

заставним майном є удосконалення механізму розрахунку заставної вартості на базі розробленої внутрішньої рейтингової системи, що об'єднує, систематизує та інтегрує весь методичний матеріал проведеного дослідження в ефективні інструменти з управління та адміністрування ризиками забезпечення для менеджменту банку.

Обмеження, що накладаються кредитним договором та договором іпотеки/застави на предмет застави, способи звернення стягнення і терміни реалізації заставного майна, виключають виконання умов, необхідних для відповідності умов угоди ринковим умовам. Специфіка майна, що оцінюється, обмежений термін реалізації, вимушений продаж та інші фактори не можуть відповідати ринковій основі оцінки, відповідно, у роботі заставну вартість віднесено до неринкових видів вартості.

З нашої точки зору, оцінка для цілей застави відрізняється підвищеними вимогами до достовірності використаної інформації, доказовості і обґрунтованості результату. На практиці банки цікавить не тільки сума, яку вони отримують від продажу предметів застави, але й термін повернення цих коштів. Період реалізації арештованого майна для банку – це фактично заморожування на цей термін раніше виданого ресурсу і сум, зарезервованих у страховому фонді. Обсяг прострочених, пролонгованих і «проблемних» кредитів безпосередньо впливає на показники діяльності банку і банківської системи в цілому, їх планування, і, відповідно, прибутковість.

Аналіз та вивчення взаємозалежності терміну експозиції та ліквідності різних видів забезпечення надають можливість банкам проводити більш зважену кредитну політику. Облік фактора часу, необхідного для реалізації заставного майна, накопичення відповідної інформаційної бази та її аналіз надають можливість більш коректно планувати зворотність кредитних ресурсів за проблемними позичками. Проводячи оцінку заставного забезпечення під час надання позички і на момент звернення стягнення, банки повинні мати можливість об'єктивно спрогнозувати термін його продажу.

Механізм, що дозволяє переходити від ринкової вартості до заставної через застосування заставного дисконту, вимагає методичного обґрунтування. Вплив заставних ризиків на ринкову вартість заставного майна можна

врахувати через розрахунок втрати вартості, пов'язаний з виявленими ризиками забезпечення. Чим вищими є ризики забезпечення, тим менша імовірність отримання відшкодування та його сума. Рівень ризику безпосередньо впливає на витрати банку, пов'язані з його нівелюванням або мінімізацією.

Наприклад, якщо ризик оцінки має рівень «високий», це означає, що базою оцінки була не ринкова вартість, тобто використовувався витратний підхід, рівень ліквідності «низький», витрати високі тощо. Відповідно, у випадку дефолту позичальника банк зіткнеться з проблемами реалізації, пов'язаними з ліквідністю, ціною продажу або її юридичним супроводженням, тобто з термінами і сумою відшкодування. Якщо оцінка рівня ризиків забезпечення визначена на рівні «середній» або «високий», відповідно, банк зазнає додаткових витрат – на юридичне супроводження, зберігання майна, його охорону тощо.

Оцінка ризику передбачає наявність фінансових втрат. Методикою комплексної оцінки ризиків забезпечення закладена зворотна залежність рівня ризику від результатів експертної оцінки. Так, рівню ризику «критичний» відповідає 100 % втрати від вартості об'єкта забезпечення. Чим вищою є підсумкова оцінка об'єкта забезпечення, тим нижчим є ризик втрат під час його реалізації.

Максимальна оцінка в розмірі 100 балів відповідає заставі депозитів або грошових сертифікатів, банківського золота, розміщених у банку і переданих в забезпечення, за умови, що пакет документів надано повністю, юридичні зауваження щодо наданого пакета документів відсутні. У такому випадку для банку ризик практично відсутній, так само і час та витрати на звернення стягнення.

Для майна в матеріальній формі бальна оцінка знаходиться в діапазоні від 0 до 80 балів. Це дає підставу порівняти запропоновану в дослідженні бальну оцінку ризику забезпечення до втрат ринкової вартості, що вимірюються у відсотках, і вивести формулу оцінки заставної вартості, в якій розмір дисконту залежить від сукупного рівня ризиків забезпечення. Формула розрахунку заставної вартості для випадків, коли під одну позичку оформлено один вид забезпечення, має наступний вигляд:

$$CV = MV \times (1 - RC/100) \quad (3.3)$$

де CV (Collateral value) – заставна вартість;

MV (Market value) – ринкова вартість;

RC (Risk collateral) – ризик забезпечення позички; i – вид забезпечення.

Формула розрахунку заставної вартості для випадків, коли під одну позичку оформлено кілька застав:

$$CV_i = \sum MV_i \times (1 - \sum RC_i/100) \quad (3.4)$$

Використовуючи наведений алгоритм розрахунку заставної вартості, банки отримують формалізований інструмент для розрахунку заставного дисконту. З метою уніфікації методології розрахунку заставного дисконту та заставної вартості, визначивши спосіб оцінки забезпечувальної функції, можемо обґрунтувати механізм розрахунку заставного дисконту:

$$cd_i = ([1 - (VR_i + LR_i + DR_i + IR_i)] / 100) \quad (3.5)$$

де cd (collateral discount) – заставний дисконт; i – вид забезпечення;

$$cd_i = 1 - RC_i / 100 \quad (3.6)$$

тоді

$$CV_i = MV_i \times cd \quad (3.7)$$

Отримавши формулу розрахунку дисконту та заставної вартості, розрахуємо її значення на прикладі конкретних видів забезпечення. Для кожного виду забезпечення заставний дисконт доцільно розрахувати диференційовано. За кожним з них розраховані середні розміри ризиків, і на їх основі – розміри заставних дисконтів. На розмір заставного дисконту впливає не тільки вид забезпечення, але й сценарії звернення стягнення. Кожен сценарій тягне за собою певний розмір витрат, що враховується в нашій моделі показником ризикових витрат. Він, як і інші показники ризику, оцінюється не тільки на стадії видачі позички, але і в процесі дії кредитного договору.

Таким чином, при проведенні розрахунків заставного дисконту необхідно враховувати: вид забезпечення; рейтинг забезпечення; структуру розподілу ризиків I і II рівня для кожного виду забезпечення; дані експертних оцінок та статистичної бази за заставним портфелем банку; імовірнісний сценарій відшкодування.

Сценарії відшкодування (укрупнено) містять кілька варіантів:

– добровільна реалізація заставного майна заставодавцем;

- реалізація банком на підставі іпотечного застереження (для нерухомості);
- реалізація на підставі рішення суду через Державну виконавчу службу;
- перехід права власності заставодержателя з оприбуткуванням на баланс банку для подальшої реалізації.

Наведена методика розрахунку заставної вартості як похідна величина ринкової вартості та рейтингу забезпечення може слугувати уніфікованим інструментом розрахунку втрат, пов'язаних з процесом звернення стягнення та реалізації. Алгоритм, що легко адмініструється, має наочний характер та надає можливість його впровадження на автоматизованій основі.

Номінальна забезпеченість кредиту дорівнює відношенню суми заборгованості до ринкової вартості забезпечення. Для номінальної забезпеченості можна розрахувати номінальний коефіцієнт покриття:

$$K_{nm} = MV/L \quad (3.8)$$

де L – розмір позички;

K_{nm} – номінальний коефіцієнт покриття.

Реальна забезпеченість позички дорівнює відношенню розміру позички до заставної вартості забезпечення. Для реальної забезпеченості можна розрахувати реальний коефіцієнт покриття:

$$K_{rn} = CV/L \quad (3.9)$$

де K_{rn} – коефіцієнт реального покриття.

До умов оцінки забезпеченості належить перевищення заставної вартості (CV) над розміром позички (L) і адекватний рейтинг забезпечення.

На підставі наведеної Методики комплексної оцінки ризиків забезпечення позички, внутрішньої рейтингової системи, алгоритмів оцінки заставної вартості можливо провести оцінку портфеля за критерієм забезпеченості.

Розробка механізму оцінки забезпечувальної функції сприятиме розширенню інструментів з менеджменту кредитного ризику. Для оцінки забезпечувальної функції фахівцям банку необхідно здійснити комплекс процедур, зокрема такі: вивчення правостановлюючої документації; виїзд і огляд; проведення експертизи об'єкта оцінки з заповненням відповідної форми; оцінка ризиків забезпечення на основі методики комплексної оцінки; оцінка ринкової вартості та заставної вартості; оцінка забезпечувальної функції;

підготовка підсумкових висновків щодо об'єкта забезпечення.

Адекватне визначення вартості майна впливає на суму кредиту (коефіцієнта «позичка/забезпечення») і допомагає позичальнику зрозуміти, як планована сума витрат співвідноситься з запропонованою ринковою вартістю.

Розраховані коефіцієнти можна інтегрувати при розрахунках різних показників Базеля II (а в перспективі – Базеля III), таких як:

- експозиція під ризиком (EAD – Exposure at Default). EAD являє собою оцінку суми, що піддається ризику, тобто частини кредиту, яка втрачається у разі дефолту. Під час її розрахунку необхідно враховувати те, що наявність високоліквідного забезпечення дозволяє знизити EAD , оскільки його реалізація дозволяє швидко повернути частину втраченої позички;

- середня очікувана частка втрат коштів у разі дефолту (LGD – Loss Given Default) зазвичай розраховується у відсотках від EAD . LGD саме і є оцінкою тієї частини EAD , яка буде безоплатно втрачена.

Якщо відбудеться дефолт, необхідно враховувати наявність додаткового забезпечення за позичкою, значимість застави для клієнта, а також поточний фінансовий стан позичальника, тобто його рейтинг. При оцінці LGD та EAD важливим є питання правильного визначення вартості забезпечення, його ліквідності та імовірності повернення. Взаємозалежність розміру LGD від заставної вартості забезпечення і їх тісна кореляція очевидні. Виходячи з формули (3.7), втрати (LGD) за позичкою (L) настають у разі перевищення заборгованості над розміром заставної вартості (CV). Наявність втрат за позичкою можна відслідковувати через коефіцієнт реального покриття K_{pn} . Так, якщо $K_{pn} < 1$, то LGD настане, і банк зазнає втрат за позичкою.

Таким чином, через забезпечення банківських позичок, що розраховуються за методикою комплексної оцінки і рейтингу, запропоновані показники заставного дисконту, заставної вартості, коефіцієнта реального покриття здатні надати інструменти для зваженого і обґрунтованого розрахунку LGD в межах просунутого підходу (IRB). Застосування запропонованого комплексу оціночних та аналітичних інструментів надає менеджменту банку інструменти оцінки принципу забезпеченості, достатності заставного майна, гарантованості повернення виданих коштів.

3.3. Напрями удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення процесу оцінки забезпечення за кредитами банку

Сучасні вимоги до ведення банківських операцій передбачають використання нових ефективних підходів до побудови та управління бізнес-процесами менеджерами банків. Впровадження адекватних інформаційних технологій та моделей управління банківськими ризиками – необхідний крок для прибуткового функціонування банків у висококонкурентному середовищі в умовах економічної невизначеності.

В системі комплексного економічного аналізу важливе місце займає оцінка та управління діяльністю на основі рейтингу як системного економічного показника, що враховує сукупність різних параметрів. Наявність адекватної системи рейтингової оцінки забезпечення кредитних зобов'язань позичальників як відображення загального менеджменту кредитного ризику набуває великого значення у посткризовий час, в умовах економічної невизначеності і стагнації економіки з урахуванням очікуваного посилення норм світового банківського регулювання та глобального перегляду підходів до ризик-менеджменту.

Слід відмітити, що рейтинги є загальноприйнятим в усьому світі інструментом для комплексної оцінки банківських структур. У сучасних умовах розвитку управлінських структур банківського бізнесу рейтинги виступають найбільш розвиненим сегментом рейтингових продуктів. Зазначене викликане тим, що з боку суспільства присутня зацікавленість відносно стабільності та надійності функціонування банків, а також потребою у прозорій та прозорій інформації про їх діяльність.

При цьому результати рейтингування вітчизняних банків практично є закритою інформацією, і недостатньо використовуються в процесі управління. Це стосується особливо управління забезпеченням банківських позичок. Як зазначає Ю. Богатов, зазначене пов'язано з відірваністю існуючих методик рейтингової оцінки банків від реальних схем управління [31].

Якщо розглядати рейтингові системи, які застосовуються для оцінювання банківського бізнесу, то в основному вони націлені на визначення рівня фінансової стійкості та кредитного рейтингу. Щодо визначення рейтингу

застави, наукові напрацювання представлені в роботі [27, с. 108]. Запропоновано підхід до визначення рейтингової моделі оцінки якості застави. Рейтинг застави відображає ступінь імовірності задоволення банком вимог за кредитом за рахунок реалізації заставного майна і характеризує ризик забезпечення у вигляді застави. Оцінка рейтингу якості забезпечення за окремою угодою проводиться за наступною формулою:

$$Q = N \times K_{\text{покp}} \times K_{\text{зн}} \quad (3.9)$$

де N – нормуючий коефіцієнт;

$K_{\text{покp}}$ – коефіцієнт покриття, що визначає частку зобов'язань, забезпечених заставою;

$K_{\text{зн}}$ – коефіцієнт заставної привабливості.

У представлений методиці основний акцент зроблено на способах розрахунків коефіцієнтів для визначення рейтингу якості за індивідуальною позичкою, однак дослідження не систематизовані в цілісну модель рейтингової оцінки забезпечення, застосування якої можливо як при визначенні рейтингу індивідуальної застави, так і для комплексного аналізу портфеля заставного майна. Таким чином, недослідженою залишається низка питань щодо побудови моделі рейтингової оцінки забезпечення банківських позичок.

Розробка рейтингової системи оцінки забезпечення банківських позичок є логічним продовженням розробленої методики комплексної оцінки ризиків забезпечення і завершальним етапом із трансформації стандартів до управління ризиками забезпечення.

Беручи до уваги загальну ідеологію Базеля III щодо застосування внутрішніх рейтингів, виділимо і екстраполюємо основні вимоги та критерії, що мають безпосереднє відношення до розробки системи. Рейтингова система оцінки забезпечення може бути частиною більш широкої моделі оцінки кредитних ризиків та рейтингування позичальників.

Термін «рейтингова система» включає в себе всі методи, процедури, системи контролю та збору даних, а також інформаційні системи, які сприяють оцінці ризику, присвоєнню внутрішніх рейтингів і кількісних оцінок імовірності дефолту і розмірів збитку [57].

Рекомендації Базельського комітету не містять завершеної, універсальної

моделі, яку потрібно використовувати в системі кредитного ризик-менеджменту. Базель III – це методологія, яка пропонує підхід, який гарантує в підсумку побудову ефективної системи управління кредитними ризиками. Методологічно обґрунтовуючи і виробляючи способи оцінки ринкової та заставної вартості, доходимо висновку про необхідність інтерпретації методології оцінки LGD в умовах реалій української економіки [49].

При розробці моделі доцільно адаптувати вимоги Базеля III до рейтингів і стандартів управління ризиками Федерації європейських асоціацій ризикменеджерів FERMA.

Простий підхід передбачає, що у разі настання кредитного ризику банку доведеться мати справу не з контрагентом, а з об'єктом забезпечення, тому величина потенційного кінцевого збитку залежить не так від суб'єкта господарювання чи фізичної особи, як від ліквідності застави.

У межах комплексного підходу банк повинен скоригувати величину кредитної експозиції на певну частку ринкової вартості застави. Перед зважуванням на ризик банк повинен із загальної суми заборгованості відняти деяку частку вартості об'єкта забезпечення, яка визначається як добуток ринкової вартості застави на спеціальний понижуючий коефіцієнт, встановлюваний органом нагляду.

Необхідність нового підходу до врахування застави викликана зміною підходів до оцінки резервів під кредитні збитки – згідно з МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» резерв формується на різницю між балансовою вартістю та сумою очікуваного відшкодування, до розрахунку якої забезпечення включається не безпосередньо, а через трансформацію в потоки коштів. Тому з огляду на поширеність практики використання застави для зменшення кредитного ризику Базельський комітет прийняв рішення щодо врахування застави при оцінці капіталу.

При розробці рейтингової системи необхідно враховувати можливості її інтеграції до вимог Базеля II, які припускають її застосування для відображення виключно LGD. Даний рейтинг сприяє відображенню як окремих, так і всіх факторів, що впливають на LGD, включаючи тип забезпечення, продукт, сектор економіки і мету. Оцінка якості обслуговування боргу позичальником повинна

бути включена як критерій оцінки забезпеченості, а в подальшому – для рейтингу, в тій мірі, в якій вона прогнозує LGD.

Слід зазначити, що рейтингова система повинна ґрунтуватися на таких основних принципах: комплексність, системність, якість і адекватність. Для оцінки та присвоєння рейтингу вважаємо за доцільне використовувати методологію та підходи в оцінці ризиків, що відповідають стандартам провідних рейтингових агентств. Також використання спеціальних методик оцінки ризику для різних ризикуотворюючих факторів.

Виходячи із вищезазначеного, критерії та процедури присвоєння рейтингу для різних типів позичальників або інструментів набувають специфіки різноплановості. Банк повинен відслідковувати виникаючі невідповідності і змінювати рейтингові критерії для забезпечення узгодженості, якщо це необхідно.

Визначення рейтингів повинні бути чіткими і досить детальними, щоб процес присвоєння рейтингів був зрозумілий третім особам, наприклад, внутрішньому аудитору або незалежному аудитору і органам нагляду (НБУ, ФГВФО), які повинні мати можливість відтворити процес присвоєння рейтингів і оцінити обґрунтованість розподілу вимог за класами і пулами.

Критерії також повинні відповідати внутрішнім банківським стандартам кредитування, стратегії роботи з проблемними позичальниками та інструментами. На первинному етапі формування методики внутрішніх рейтингів використані дані, що містяться у відкритих джерелах та експертних судженнях фахівців. Це дозволило, з одного боку, зробити перший крок на шляху розвитку власних методик, а з іншого боку – зрозуміти, які дані додатково необхідні для вдосконалення та уточнення моделей, створених у першому наближенні.

Під час оцінки забезпечення для банку найактуальнішим питанням є імовірність вартісного і фізичного збереження, а також юридичної можливості використовувати стягнення. Рейтинг заставного забезпечення покликаний розкрити надійність заставного майна як забезпечення кредитних зобов'язань.

Рейтинг забезпечення та його врахування при визначенні імовірності дефолту є одним із найбільш важливих компонентів системи управління

кредитними ризиками. Виступаючи в ролі комплексної оцінки позичкового забезпечення кредитної операції і портфеля в цілому, він повинен адекватно враховувати всі найважливіші ризикоутворюючі фактори. При цьому великого впливу на підсумковий результат ранжування завдає методика, на основі якої даний рейтинг будується, тому побудова коректної оціночної системи є першочерговим завданням при формуванні та використанні методики розрахунку рейтингу.

Рейтинг відображає інтегральну оцінку забезпечення позички, імовірність настання збитків за кредитною операцією, пов'язаних з кількісною оцінкою і якістю застави, у разі дефолту позичальника. Він дозволяє розділити позички та їх забезпечення на кластери – достатньо і недостатньо забезпечені.

Високий рейтинг відображає достатню забезпеченість кредитної операції. Середній рівень – прийнятну достатність. Низький рейтинг для банку – це зона ризику з низькою забезпеченістю, низькою якістю і кількістю забезпечення.

Кількісному показнику рейтингу відповідає підсумкова оцінка балів, набраних в результаті оцінки підпараметрів. Чим більше балів набрало забезпечення, тим, відповідно, вищим є рейтинг. Рейтингу присвоюється також літерне відображення, що покликане відобразити якісний підхід до оцінки і оптимізувати його використання в роботі банку.

Слід відмітити, що метод експертних оцінок для низки показників найбільш прийнятний, тому що відповідає реальному стану справ у даному питанні. На практиці банківські фахівці (експерти) здійснюють більшість передбачених процедур з адміністрування ризику забезпечення. До них належить: верифікація даних, огляд, оцінка та моніторинг майна, що пропонується в забезпечення. У разі передачі даних функцій на аутсорсинг процес адміністрування зберігається, але проводиться зовнішньою (стосовно банку) компанією. Експертна оцінка дається фахівцями на основі формалізованих банківських процедур, їхнього досвіду та кваліфікації шляхом аналізу кількісної та якісної інформації. Таким чином, використання експертного підходу до побудови рейтингів дозволяє за певних умов виявити основні нюанси і врахувати некількісну інформацію, що в кінцевому підсумку дозволить побудувати адекватну оцінку ситуації, що склалася.

При цьому слід відмітити і негативний бік методу експертних оцінок, який полягає у присутності суб'єктивного елемента і можливості помилкового судження. Адекватність даного методу безпосередньо залежить від якості та повноти самих процедур, кваліфікації експертів, системи моніторингу та контролю. Дефіцит інформації, проблема компетентності та узгодженості експертів, вплив суб'єктивних факторів на оцінку фахівця, складність організації роботи групи експертів, часом брак якості оціночних систем, недосконалість технологій проведення експертиз та методів обробки інформації, а також відносна складність адміністрування самих процедур вимагає від банків наявності відповідних ресурсів.

Після проведення комплексного аналізу наданого забезпечення за кредитною операцією на основі оціночних параметрів і підпараметрів можливо визначити загальний рівень ризику шляхом віднесення його до певної групи ризику, тобто присвоїти йому певний рейтинг. Тому методика комплексної оцінки ризиків забезпечення викладена в другому розділі дослідження і є невід'ємною частиною рейтингової системи.

Сама ж рейтингова система – це завершальний етап дослідження за методами і стандартами управління і адміністрування заставних механізмів банку, оцінки та управління ризиками забезпечення.

Таким чином, розробка і впровадження рейтингової системи оцінки забезпечення є кроками щодо вирішення відразу кількох завдань, що стоять перед комерційними банками:

- оптимізація кредитної діяльності банку за рахунок використання більш якісного та адекватного інструмента оцінки забезпечення банківських позичок;
- підвищення прозорості та об'єктивності інформації про стан заставного портфеля і його якості;
- початок поступового впровадження вимог Базеля II в частині роботи з забезпеченням;
- адаптація внутрішніх банківських методик і процедур роботи із забезпеченням банківських позичок до міжнародних вимог;
- вирішення низки питань, що стосуються побудови внутрішніх рейтингів, тобто прискорення переходу банку до вдосконаленого підходу.

ВИСНОВКИ

В економічній літературі сутність забезпечення за кредитом банку визначають переважно як певне майно. Сам інститут забезпечення кредиту зумовлений основним принципом банківського кредитування – забезпеченість кредитів, що покликаний захистити інтереси кредитора на випадок неспроможності або умисного небажання позичальника фінансово відповідати за власними зобов'язаннями. Відповідно, на нашу думку, визначення забезпечення як виключно майна позичальника є завузьким, оскільки такий підхід не охоплює питання узгодження інтересів позичальника і кредитора, а відображає лише захист прав банку. Отже, на нашу думку, забезпечення за кредитами банку – це спосіб гарантування повернення кредиту позичальником банку шляхом обмеження права відчуження певних визначених чинним законодавством цінностей, що перебувають у власності позичальника на період кредитних відносин. При такому розумінні сутності забезпечення за кредитами банку, саме майнові цінності, порядок обмеження та передачі прав відчуження та користування ними визначаються видом, способом та формами забезпечення.

У практиці вітчизняних банківських установ використовуються різноманітні форми і види забезпечення виконання кредитних зобов'язань позичальником. Зокрема, можна назвати такі: майнова форма забезпечення кредитів (застава нерухомого майна (іпотека), застава рухомого майна, заклад) та юридична (немайнова) форма забезпечення кредитів (гарантія; порука; неустойка (штраф, пеня) тощо).

Сума кожного виданого банком кредиту визначається з урахуванням вартості застави, що є забезпеченням повернення даного кредиту. Чим більший розмір кредитного портфеля банку, тим важливішою стає якість наданого в заставу забезпечення. При можливій кризі ліквідності банк повинен бути в змозі повернути видані кредитні кошти при досягненні терміну їх погашення, а в разі, коли це зробити неможливо, – продати наявне заставне майно і спрямувати кошти на виконання своїх зобов'язань перед дебіторами.

Національні стандарти оцінки – це набір нормативних документів, мета яких – у регламентації підходів і методів оцінки тих чи інших видів майна.

Основою національних стандартів оцінки слугують міжнародні (МСО, IVS), котрі розробляються та затверджуються за результатами публічного обговорення Міжнародною радою по стандартах оцінки (The International Valuation Standards Council, IVSC). Слід відмітити, що національні та міжнародні стандарти оцінки вартості забезпечення банківських позичок спрямовані на оновлення існуючих методів їх оцінки і є необхідною частиною комплексу заходів щодо трансформації підходів і методів управління ним. На сьогодні, діють Міжнародні стандарти оцінки (International Valuation Standards, IVS) зразка 2017 року (IVS 2017).

Для встановлення вартості забезпечення за кредитами передбачено застосування переважно справедливої вартості, зокрема для цінних паперів. Для нерухомого майна та/або транспортних засобів, та/або об'єктів у формі цілісного майнового комплексу, та/або устаткування, та/або біологічних активів, товарів в обороті або в переробці передбачається застосування оцінки визначеної суб'єктом оціночної діяльності або оцінювачем майна – працівником банку, який має кваліфікаційне свідоцтво оцінювача, які не є пов'язаними з банком особами (афілійованими, спорідненими, асоційованими), відповідно до законодавства України (без урахування податку на додану вартість); нерухомого майна та/або транспортних засобів, та/або устаткування, що визначена в договорі купівлі-продажу, – у разі їх придбання не раніше ніж за три місяці до дати укладення договору застави. Таку вартість банк може використовувати до дати її перегляду відповідно до встановленої згідно законодавства періодичності.

Процес оцінки забезпечення за кредитом може бути здійснений спеціалізованим оцінним агентством або уповноваженим суб'єктом. Відповідно, організація оцінки складатиметься з двох блоків: організація співпраці банку із суб'єктом оцінки та її інформаційний супровід та організація встановлення заставної вартості та її документальне забезпечення. Відповідно, організаційно-інформаційний супровід такої співпраці включає рекомендації щодо відбору банком суб'єктів оціночної діяльності для укладення з ними договорів про співпрацю; опис процедури акредитації суб'єкта оціночної діяльності в банку та її позбавлення; опис схеми взаємодії суб'єкта оціночної

діяльності та банку; вимоги до процесу здійснення незалежної оцінки для цілей кредитування; вимоги до звітів з незалежної оцінки.

Креді Агріколь банк увійшов у ТОП-3 найприбутковіших банків України за фінансовими результатами 2017 року. Креді Агріколь банк належить до найнадійніших та найстабільніших банків в Україні, про що свідчать найвищий можливий національний довгостроковий рейтинг Fitch в Україні – AAA, лідерські позиції в рейтингах стійкості банків, надійності банківських вкладів, а також відзнаки провідних українських періодичних видань. Понад 300 000 активних клієнтів-фізичних осіб та близько 18 000 корпоративних клієнтів (серед яких понад 1000 міжнародних корпорацій та великих локальних компаній, більш ніж 1500 середніх компаній та понад 15 000 представників малого та середнього бізнесу) довірили свої фінансові справи Креді Агріколь банку. Це свідчить про надійність і відмінну ділову репутацію Креді Агріколь банку.

У випадку непогашення кредитів ПАТ «Креді Агріколь банк» одержує заставне майно, яке перейшло у власність банку, – це фінансові та нефінансові активи, право власності на які перейшло до банку в рахунок виконання зобов'язань за простроченими кредитами. Ці активи спочатку визнаються за справедливою вартістю при отриманні і включаються до складу основних засобів, інвестиційного майна, необоротних активів, утримуваних для продажу, або запасів в складі інших активів в залежності від їх характеру та намірів банку щодо їх використання, а у подальшому переоцінюються та обліковуються відповідно до облікової політики для цих категорій активів.

ПАТ «Креді Агріколь банк» застосовує в своїй діяльності наступні методи покриття кредитного ризику: отримання забезпечення (застава/іпотека, грошове покриття, фінансові гарантії, поруки), резерви під кредитні ризики тощо. В банку створена система роботи із заставою/іпотекою, що включає в себе наступні етапи: оцінка ринкової вартості на момент прийняття рішення щодо кредитування; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах в умовах договору; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки при суттєвих змінах ринку, курсу національної валюти тощо; переоцінка ринкової вартості застави/іпотеки на періодичній основі; моніторинг наявності та стану

майна на момент прийняття рішення щодо кредитування; моніторинг наявності та стану заставного майна на періодичній основі; портфельна переоцінка вартості майна по однорідній заставі/іпотеці. Процес моніторингу та оцінка застави/іпотеки в банку покриває не лише оформлену заставу/іпотеку за кредитними операціями, а також забезпечує відстеження та аналіз поточної кон'юнктури ринку оформленого в забезпечення майна. Основні принципи та умови прийняття, оцінки, переоцінки та моніторингу майна, що пропонується (прийняте) в забезпечення кредитних операцій в банку, регулюються Процедурою по роботі із заставою при проведенні кредитних операцій.

Порівнюючи основні процедури заставних операцій і властиві їм ризики, необхідно формалізувати процедури і порядки їх адміністрування з методами оцінки. Природа кожного ризику індивідуальна і вимагає розробки окремих процедур. Відповідно до Порядку формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями комерційні банки зобов'язані розробити і впровадити відповідні процедури і порядки. Інструментами контролю ризику слугують внутрішні процедури і положення банку, спрямовані на моніторинг вартості, стану та інших ризикоутворюючих факторів.

При встановленні суттєвих характеристик активів банку за групою «кредити та заборгованість клієнтів» уповноважена особа Фонду (у разі делегування їй повноважень Фондом) визначає ймовірність повернення такої заборгованості (юридичний ризик), яка розраховується шляхом вибору з переліку коефіцієнтів ймовірності стягнення, що відповідають характеристикам кожного активу. Коефіцієнти застосовуються для непрацюючих кредитів відповідно до якості кредитної справи, тенденцій розгляду позовів до боржників у судових засіданнях та прогнозів їх результатів у такому порядку: визначається ймовірність примусового стягнення заборгованості за рішенням суду або шляхом звернення стягнення на предмет застави за такими показниками; визначається результат множення ймовірностей за обраними показниками. Отриманий добуток може використовуватись як розмір юридичного ризику. Економічний ризик за кредитною заборгованістю враховується шляхом вибору відповідного коефіцієнта дисконтування.

Для підвищення ролі застави у мінімізації кредитних ризиків банків доцільно удосконалити практику координації співпраці банків з незалежними оцінювачами (забезпечення незалежності оцінювача; співпраця із оцінювачами високої фахової підготовки), а при оцінці майна з ціллю застави незалежними оцінювачами, варто визначати ліквідаційну вартість та здійснювати прогноз динаміки заставної вартості.

Розробка і впровадження рейтингової системи оцінки забезпечення є кроками щодо вирішення відразу кількох завдань, що стоять перед комерційними банками: оптимізація кредитної діяльності банку за рахунок використання більш якісного та адекватного інструмента оцінки забезпечення банківських позичок; підвищення прозорості та об'єктивності інформації про стан заставного портфеля і його якості; початок поступового впровадження вимог Базеля II в частині роботи з забезпеченням; адаптація внутрішніх банківських методик і процедур роботи із забезпеченням банківських позичок до міжнародних вимог; вирішення низки питань, що стосуються побудови внутрішніх рейтингів, тобто прискорення переходу банку до вдосконаленого підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / [С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова]. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
2. Баріда Н. П. Роль застави та заставної вартості у кредитному процесі / Н. П. Баріда // Фінанси, облік і аудит. – 2009. – № 14. – С. 14–21.
3. Бернуллі Д. Опыт новой теории измерения жребия / Д. Бернуллі // Вехиэкономической мысли. Теория потребительского поведения и спроса. – СПб.,1993. – С. 11–27.
4. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника - Центр, 2005. – 600 с.
5. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс: – Издательство Олимп-бизнес, 2014. – 1008 с.
6. Брилон А. В. Риск контроля и утраты залогового обеспечения / А. В. Брилон, Д.В. Минимулин // РИСК: ресурсы, информация, снабжение, конкуренция. –2009. – № 1. – С.
7. Брітченко І.Г. Особливості використання скорингових систем у банківському кредитуванні фізичних осіб / І.Г. Брітченко, О.М. Момот // Наукова періодика України. – 2011. – № 17. – С. 18–23.
8. ВГО «Асоціація фахівців банківської оцінки України». Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.asbou.com.ua/ua-news.htm?ps=40>
9. Виговська Н.Г., Виговський В.Г, Сімеонова Г. Формування механізму оцінки кредитоспроможності позичальника в умовах економічної нестабільності // Вісник житомирського державного технологічного університету. 2016. №2(76). С. 117-129.
10. Владичин У. В. Банківське кредитування: Навчальний посібник / За ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука.- К.: Атіка, 2008.- 648 с.

11. Вовчак О., Меда Н. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків // Вісник НБУ. 2013. №12. С. 11-15.
12. Всеукраїнська асоціація фахівців оцінки. Офіційний сайт. Електронний ресурс. - [Режим доступу]: <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1131-ivsc-launches-new-global-standards-for-valuation-profession>
13. Гагауз В.М. Управління забезпеченням банківських позичок: теоретичний та практичний аспекти: монографія / В.М. Гагауз, В.В. Коваленко, Л.В. Кузнецова. - Х.: Вид-во «Діса плюс», 2016. – 204 с.
14. Галасюк В. В. Определение ликвидационной стоимости по методу Галасюков (GMLV) / В. В. Галасюк. – Днепропетровск : Зоря, 2007. – 312 с.
15. Галасюк В. Визначення розміру кредиту, що надається під заставу / В. Галасюк, Є. Ревонюк // Вісник Національного банку України. – 2000. – № 1. – С. 45–46.
16. Герасимович А.М. Проблеми аналітичної оцінки банківських методик визначення кредитоспроможності позичальника-фізичної особи / А.М. Герасимович // Вісник Житомирського держ. технол. ун-ту / Серія : Економічні науки. – 2012. – № 3(61). – С. 313–315.
17. Грибовский С. В. Математические методы оценки стоимости недвижимости имущества / С. В. Грибовский, С. А. Сивец; под ред. С. В. Грибовского, М. А. Федотовой. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 368 с.
18. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: инструменты и методы оценки любых активов ; пер. с англ. / А. Дамодаран – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 1341с.
19. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 № 2658-III: Електронний ресурс. - [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2658-14>
20. Кабушкин С. Н. Управление банковским кредитным риском : учебное пособие. – 2-е изд. – Минск : «Новое знание», 2005. – 336 с.
21. Коваленко В. В. Методологічні засади організації системи ризик-менеджменту в банках України / В. В. Коваленко, Л. В. Кузнецова, Я. Є.

Вербицька // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 5 (1). – С. 74–81.

22. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / ОНЕУ – Одеса, 2011. – 571 [1] с.

23. Козырь Ю. В. Оценка ликвидационной стоимости / Ю. Козырь // Вопросы оценки. – 2000. – № 4. – С. 49–50.

24. Коцовська Р.Р., Павлишин О.П., Хміль Л.М. Банківські операції: Навч. посіб. — К.: УБС НБУ: Знання, 2010. — 390 с.

25. Кредитний скоринг від А до Я (частина 1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ua.prostobankir.com.ua/individualniy_biznes/statti/kreditn.

26. Кривоконь О.С., Буряк І.М., Організаційні аспекти аналізу кредитоспроможності підприємств-позичальників. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1223>

27. Кургузов В. В. Банковский актуариат и риск-менеджмент / В. В. Кургузов. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 368 с.

28. Лаврушин О. И. Банковское дело: современная система кредитования / О. И. Лаврушин. – М. : Кнорус, 2008. – 264 с.

29. Маркус Я. Ликвидационная стоимость: теория и проблемы / Я. Маркус // Вісник оцінки. – 2002. – № 2. – С. 22–23.

30. Мишкін Федерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / пер. з англ. С. Панчишин, Г. Стеблій, С. Стасишин. – К. : Основи, 1998. – 963 с.

31. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник / За ред. : В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янської. – К. : Знання. 2006. – 727 с.

32. Невмержицький Є.В. Історія та сучасний стан розвитку кредитних бюро / Є.В. Невмержицький // Вісник НБУ. – 2009. – № 8. – С. 32–35.

33. Огаджян Д. Оцінка заставного майна: реалії та перспективи. Чому

Україні потрібен новий Національний стандарт оцінки // Д. Огаджанян / Forbes Україна. 23.01.2017. - Електронний ресурс. - [Режим доступу]: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1427297-ocinka-zastavnogo-majna-realiyi-ta-perspektivi>

34. Остафіль О. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку / О.Остафіль, М.Рубаха // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – № 19. – С. 387–396.

35. Офіційний сайт Міжнародного комітету стандартів оцінки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ivsc.org>.

36. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

37. Охрименко І.Б. Вдосконалення оцінки кредитоспроможності фізичних осіб в банках шляхом застосування диференційованого підходу до позичальників // Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2016. №5. С. 383-390.

38. Підсумки Сеульського саміту країн G20: нові пріоритети розвитку, нові можливості для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/377/>.

39. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30 червня 2016 року №351. Електронний ресурс. - [Режим доступу]: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=33378802>

40. Про заставу [Електронний ресурс] : закон України від 02.10.1992 № 2654 -XII / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

41. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» : постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

42. Про затвердження Національного стандарту № 2 «Оцінка нерухомого майна» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1442. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

43. Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2006 р. № 1655. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

44. Про затвердження Національного стандарту № 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

45. Про затвердження Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Постанова Правління НБУ за станом на 25 січня 2012 р. № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

46. Про іпотеку [Електронний ресурс] : закон України від 05.06.2003 № 898-IV / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

47. Ребрик Ю. С. Система антикризового управління в банку / Ю. С. Ребрик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція : зб. наук. праць / Інститут регіональних досліджень Національної Академії Наук України. – Львів, 2009. – Вип. 2(76). – С. 204–210.

48. Синки Д. – мл. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг : [пер. с англ.] / Д. Синки-мл. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1024 с.

49. Скрипник Н. Є. Раціональна реконструкція змісту терміна

«діагностика» в економіці / Н. Є. Скрипник // Економіка промисловості. – 2008. – № 3. – С. 114–120.

50. Словник економічних термінів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ekonomiks.net.ua/>.

51. Стельмах В. С. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: науково-методичні матеріали / В. С. Стельмах, В. І. Міщенко. – К. : НБУ. ЦНД, 2008. – 286 с.

52. Федотова М.А. Оценка для целей залога: теория, практика, рекомендации / М.А. Федотова, В.Ю. Рослова, О.Н. Щербакова, А.И. Мышанова. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 384с.

53. Шиян Д. В. Методика оцінки фінансової безпеки банківської системи України / Д. В. Шиян [Електронний ресурс]. – Ефективна економіка. – № 12. – 2013. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>.

54. Эддоус М. Методы принятия решений : учебник / под ред. И. И. Елисейевой / М. Эддоус, Р. Стэнфилд. – М. : Юрайт, 1997. – 590 с.

55. Яскевич Е. Е. Сколько стоит ликвидность? [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cons-s.ru/materials?page=1&g=&q= &name =&author>.

56. Saaty T. L. Exploring the interface between hierarchies, multiple objectives and fuzzy sets / T. L. Saaty. – Fuzzy Sets and Systems, 1978. – v. 1. – P. 57–69.

ДОДАТКИ**Додаток А****Прийнятне забезпечення та коефіцієнти ліквідності забезпечення**

№ з/п	Вид забезпечення/застави	Коефіцієнт ліквідності
1	2	3
Забезпечення		
1	Безумовні та безвідкличні гарантії/безвідкличні резервні акредитиви, що виконують функції фінансової гарантії: Кабінету Міністрів України; урядів країн, що мають інвестиційний кредитний рейтинг згідно з міжнародною шкалою, підтверджений агентством (компанією) Standard&Poog's або аналогічний рейтинг інших провідних світових рейтингових агентств (компаній), визначених цим Положенням; банків та інших установ, що мають інвестиційний кредитний рейтинг згідно з міжнародною шкалою, підтверджений агентством (компанією) Standard&Poog's або аналогічний рейтинг інших провідних світових рейтингових агентств (компаній), визначених цим Положенням; міжнародних багатосторонніх банків (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація)	1,0
2	Грошове покриття, що розміщене в банку кредиторі на строк, не менший, ніж строк користування активом, за умови забезпечення безперечного контролю та доступу банку кредитора до цих коштів у разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором, з урахуванням ризику перерахунку однієї валюти в іншу	1,0
3	Державні цінні папери за операціями репо, які ґрунтуються на двосторонньому договорі між банком та його контрагентом про купівлю державних цінних паперів із одночасним зобов'язанням контрагента викупити державні цінні папери за обумовленою в договорі ціною та на обумовлену дату	Дорівнює коригуючому коефіцієнту, встановленому Національним банком України для операцій рефінансування на дату врахування вартості забезпечення
Застава		
4	Цінні папери, емітовані центральними органами виконавчої влади України або гарантовані Кабінетом Міністрів України	Дорівнює коригуючому коефіцієнту, встановленому Національним банком для операцій рефінансування на дату врахування вартості забезпечення
5	Цінні папери, емітовані Національним банком України	1,0

Продовження Додатку А

1	2	3
6	Цінні папери емітентів, які мають інвестиційний кредитний рейтинг згідно з міжнародною шкалою, підтверджений агентством (компанією) Standard&Poor's або аналогічний рейтинг інших провідних світових рейтингових агентств (компаній), визначених цим Положенням	Визначається внутрішнім положенням банку-кредитора, але не більше 1,0
7	Облігації міжнародних фінансових організацій, які на умовах, визначених своїм установчим актом, та/або відповідно до міжнародного договору України здійснюють емісію облігацій на території України	1,0
8	Майнові права на грошові кошти, розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку, який має інвестиційний кредитний рейтинг, за умови, що строк розміщення коштів не менший, ніж строк користування активом	1,0
9	(депозитному) рахунку в банку-кредиторі на строк, не менший, ніж строк користування активом, за умови безперечного контролю та доступу банку-кредитора до цих коштів у разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором	1,0
10	Банківські метали, що перебувають на зберіганні в банку-кредиторі, чи майнові права на банківські метали, які розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку-кредиторі на строк, не менший, ніж строк користування активом, за умови безперешкодного доступу банку-кредитора до зазначеного предмета застави в разі невиконання боржником зобов'язань за кредитною операцією, що обумовлено договором	Визначається внутрішнім положенням банку-кредитора, але не більше 1,0
11	Нерухоме майно, що належить до житлового фонду (квартири)	0,75
12	Легкові автомобілі	0,75
13	Нерухоме майно, що не належить до житлового фонду (крім земельних ділянок)	0,6
14	Земельні ділянки, оформлені на правах власності, на яких розташоване нерухоме майно, що не належить до житлового фонду, і площа яких безпосередньо використовується в функціонуванні об'єкта	0,6
15	Іпотечні облігації, емітовані фінансовою установою, більше ніж 50 відсотків корпоративних прав якої належить державі та/або державним банкам, якість іпотечного покриття за якими відповідає вимогам законодавства України	0,6
16	Нерухоме майно, що належить до житлового фонду (будинки)	0,55
17	Земельні ділянки, оформлені на правах власності, на яких розташоване нерухоме майно, що належить до житлового фонду (будинки), і площа яких безпосередньо використовується в функціонуванні об'єкта	0,55
18	Транспортні засоби (крім легкових автомобілів)	0,5
19	Об'єкти у формі цілісного майнового комплексу	0,5
20	Устаткування	0,5

Продовження Додатку А

1	2	3
21	Товари, прийняті на зберігання за подвійним складським свідоцтвом (протягом строку зберігання товару на підставі застави цього свідоцтва)	0,4
22	Цінні папери (крім цінних паперів інститутів спільного інвестування), емітовані резидентами, які внесені до першого рівня лістингу та перебувають у ньому не менше трьох місяців поспіль до дати розрахунку розміру кредитного ризику за активом	0,4
23	Цінні папери, емітовані органами місцевого самоврядування	0,4
24	Товари в обороті або в переробці	0,4
25	Біологічні активи	0,4
26	Земельні ділянки (крім земельних ділянок, за якими їх купівля, продаж та зміна цільового призначення (використання) обмежені на законодавчому рівні) без земельних поліпшень, оформлених на правах власності	0,35

Джерело: [39]

Річна фінансова звітність ПАТ «Креді Агріклъ Банк за 2013р.

**Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31.12.2013**

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	1913493	2940516
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		159956	121229
Торгові цінні папери	7	0	0
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	0	0
Кошти в інших банках	9	515	50728
Кредити та заборгованість клієнтів	10	11590177	9604197
Цінні папери в портфелі банку на продаж	11	910	1240
Цінні папери в портфелі банку до погашення	12	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні ² компанії	13	0	0
Інвестиційна нерухомість	14	7766	6984
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		18773	735
Відстрочений податковий актив		17864	33588
Гудвіл	15	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	16	398702	398234
Інші фінансові активи	17	62033	68415
Інші активи	18	11924	12612
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	19	205	1518
Усього активів		14182318	13239996
Зобов'язання			
Кошти банків	20	738159	1045034
Кошти клієнтів	21	10832255	9799173
Боргові цінні папери, емітовані банком	22	194187	118438
Інші залучені кошти	23	9029	10420
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		0	45710
Відстрочені податкові зобов'язання		0	0
Резерви за зобов'язаннями	24	4629	7591
Інші фінансові зобов'язання	25	48983	33272

Продовження Додатка Б

Інші зобов'язання	26	88454	71519
Субординований борг	27	437701	438226
Зобов'язання групи вибуття	19	0	0
Усього зобов'язань		12353397	11569383
Власний капітал			
Статутний капітал	28	1232601	1059672
Емісійні різниці	28	0	0
Незарєстровані внески до статутного капіталу	26	0	172929
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		334979	192939
Резервні та інші фонди банку		261341	247894
Резерви переоцінки	29	0	-2821
Неконтрольована частка ³		0	0
Усього власного капіталу		1828921	1670613
Усього зобов'язань та власного капіталу		14182318	13239996

Звіт про фінансовий стан (баланс) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.0.8) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про фінансовий стан (баланс) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Затверджено до випуску та підписано
24.04.2014 року

Тетеріна Є.В., (044) 392-70-16

(прізвище виконавця, номер телефону)

Керівник

Головний бухгалтер

Жукова Г.В.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Солоп Т.С.

(підпис, ініціали,
прізвище)

**Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2013 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3	4
Процентні доходи	31	1570032	1471465
Процентні витрати	31	-710310	-696814
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		859722	774651
Комісійні доходи	32	376850	322468
Комісійні витрати	32	-73076	-70615
Результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку		0	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	43	0	0
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки		35345	33527
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Результат від операцій з іноземною валютою		72072	73535
Результат від переоцінки іноземної валюти		-4589	1298
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9, 10	0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	20, 21, 23	0	0
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	9, 10	-65872	-81029
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	17, 18	-356	-467
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	12	0	0
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	24	2169	-462

Продовження Додатка Б

Інші операційні доходи	33	7027	9525
Адміністративні та інші операційні витрати	34	-698232	-667380
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	13	0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		511060	395051
Витрати на податок на прибуток	35	-101208	-126130
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	19	0	0
Прибуток/(збиток) за рік		409852	268921
Інший сукупний дохід:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		3483	553
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	29	-662	-186
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		367	367
Усього сукупного доходу за рік		269288	269288
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		0	0
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		367	367
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.34	0.26
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.34	0.26
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0

Продовження Додатка Б

Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	34, 35	0	0

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.0.8) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Затверджено до випуску та підписано
24.04.2014 року

Тетеріна Є.В., (044) 392-70-16

(прізвище виконавця, номер телефону)

Керівник

Головний
бухгалтер

Жукова Г.В.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Солоп Т.С.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Річна фінансова звітність ПАТ «Креді Агріколь Банк» за 2014р.

**Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31.12.2014**

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	3063505	1913493
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		0	159956
Торгові цінні папери	7	0	0
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	0	0
Кошти в інших банках	9	2883018	515
Кредити та заборгованість клієнтів	10	14766282	11590177
Цінні папери в портфелі банку на продаж	11	910	910
Цінні папери в портфелі банку до погашення	12	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні ² компанії	13	0	0
Інвестиційна нерухомість	14	7586	7766
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		90015	18773
Відстрочений податковий актив		0	17864
Гудвіл	15	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	16	409462	398702
Інші фінансові активи	17	20594	62033
Інші активи	18	25713	11924
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	19	14120	205
Усього активів		21281205	14182318
Зобов'язання			
Кошти банків	20	964233	738159
Кошти клієнтів	21	17625200	10832255
Боргові цінні папери, емітовані банком	22	21333	194187
Інші залучені кошти	23	9673	9029
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		0	0
Відстрочені податкові зобов'язання		6796	0
Резерви за зобов'язаннями	24	43529	4629
Інші фінансові зобов'язання	25	78183	48983

Продовження Додатка В

Інші зобов'язання	26	99871	88454
Субординований борг	27	791316	437701
Зобов'язання групи вибуття	19	0	0
Усього зобов'язань		19640134	12353397
Власний капітал			
Статутний капітал	28	1232601	1232601
Емісійні різниці	28	0	0
Незарєстровані внески до статутного капіталу	26	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		126629	334979
Резервні та інші фонди банку		281841	261341
Резерви переоцінки	29	0	0
Неконтрольована частка ³		0	0
Усього власного капіталу		1641071	1828921
Усього зобов'язань та власного капіталу		21281205	14182318

Звіт про фінансовий стан (баланс) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.2.6) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про фінансовий стан (баланс) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Затверджено до випуску та підписано
10.04.2015 року

Левицька М.М., (044) 392-70-15

(прізвище виконавця, номер телефону)

Керівник

Головний
бухгалтер

Пьотровські Ж-П.
(підпис, ініціали,
прізвище)

Солоп Т.С.

(підпис, ініціали,
прізвище)

**Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2014 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3	4
Процентні доходи	31	2165485	1570032
Процентні витрати	31	-790599	-710310
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		1374886	859722
Комісійні доходи	32	455073	376850
Комісійні витрати	32	-75578	-73076
Результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку		0	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	43	0	0
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки		97093	35345
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Результат від операцій з іноземною валютою		452398	72072
Результат від переоцінки іноземної валюти		-102860	-4589
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9, 10	0	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	20, 21, 23	0	0
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	9, 10	-1043643	-65872
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	17, 18	-1707	-356
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	12	0	0
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	24	-40686	2169

Продовження Додатка В

Інші операційні доходи	33	7730	7027
Адміністративні та інші операційні витрати	34	-931782	-698232
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	13	0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		197348	511060
Витрати на податок на прибуток	35	-42778	-101208
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	19	0	0
Прибуток/(збиток) за рік		154570	409852
Інший сукупний дохід:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		0	3483
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	29	0	-662
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		0	2821
Усього сукупного доходу за рік		154570	412673
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		0	0
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		0	0
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.13	0.34
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.13	0.34
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0

Продовження Додатка В

Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	34, 35	0	0

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.2.6) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Прибуток від продажу необоротних активів за 2014 рік: 6424 тис. грн.; 2013 рік: 0.

Затверджено до випуску та підписано

10.04.2015 року

Керівник

Пьотровські Ж-П.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Левицька М.М., (044) 392-70-15

Головний
бухгалтер

Солоп Т.С.

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали,
прізвище)

**Звіт про фінансовий стан (Баланс)
на 31.12.2015**

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	6470276	3063505
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України		0	0
Торгові цінні папери	7	0	0
Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	0	0
Кошти в інших банках	9	2437553	2883018
Кредити та заборгованість клієнтів	10	13823958	14766282
Цінні папери в портфелі банку на продаж	11	910	910
Цінні папери в портфелі банку до погашення	12	0	0
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні ² компанії	13	0	0
Інвестиційна нерухомість	14	5406	7586
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток		0	90015
Відстрочений податковий актив		0	0
Гудвіл	15	0	0
Основні засоби та нематеріальні активи	16	442507	409462
Інші фінансові активи	17	24174	20594
Інші активи	18	24051	25713
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	19	9681	14120
Усього активів		23238516	2128205
Зобов'язання			
Кошти банків	20	854992	964233
Кошти клієнтів	21	18813805	17625200
Боргові цінні папери, емітовані банком	22	101	21333
Інші залучені кошти	23	8170	9673
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток		10255	0
Відстрочені податкові зобов'язання		34723	6796
Резерви за зобов'язаннями	24	60031	43529
Інші фінансові зобов'язання	25	61840	78183
Інші зобов'язання	26	104748	99871
Субординований борг	27	1207419	791316

Продовження Додатка Д

Зобов'язання групи вибуття	19	0	0
Усього зобов'язань		21156084	19640134
Власний капітал			
Статутний капітал	28	1222929	1232601
Емісійні різниці	28	0	0
Незарєстровані внески до статутного капіталу	26	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		569933	126629
Резервні та інші фонди банку		289570	281841
Резерви переоцінки	29	0	0
Неконтрольована частка ³		0	0
Усього власного капіталу		2082432	1641071
Усього зобов'язань та власного капіталу		23238516	21281205

Звіт про фінансовий стан (баланс) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.3.0) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про фінансовий стан (баланс) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Затверджено до випуску та підписано
15.04.2016 року

Левицька М.М., (044) 392-70-15

(прізвище виконавця, номер телефону)

Керівник

Головний
бухгалтер

Пьотровські Ж-П.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Солоп Т.С.

(підпис, ініціали,
прізвище)

**Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2015 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний рік	Попередній рік
1	2	3	4
Процентні доходи	31	2866490	2165485
Процентні витрати	31	-837128	-790599
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		2029362	1374886
Комісійні доходи	32	647130	455073
Комісійні витрати	32	-133944	-75578
Результат від операцій з цінними паперами в торговому портфелі банку		0	0
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості	43	0	0
Результат від переоцінки інших фінансових інструментів, що обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки		-56771	97093
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Результат від операцій з іноземною валютою		192045	452398
Результат від переоцінки іноземної валюти		141410	-102860
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		0	0
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	9, 10	-142794	0
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова	20, 21, 23	0	0
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках	9, 10	-1177687	-1043643
Відрахування до резерву під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів	17, 18	-3308	-1707
Знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	11	0	0
Знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	12	0	0
Відрахування до резервів за зобов'язаннями	24	-1732	-40686

Продовження Додатка Д

Інші операційні доходи	33	9788	7730
Адміністративні та інші операційні витрати	34	-933452	-931782
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній	13	0	0
Прибуток/(збиток) до оподаткування		570047	197348
Витрати на податок на прибуток	35	-128686	-42778
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		0	0
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	19	0	0
Прибуток/(збиток) за рік		441361	154570
Інший сукупний дохід:			
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж		0	0
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		0	0
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		0	0
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		0	0
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	29	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування за рік		0	0
Усього сукупного доходу за рік		441361	154570
Прибуток (збиток), що належить:			
власникам банку		0	0
неконтрольованій частці		0	0
Усього сукупного доходу, що належить:			
власникам банку		0	0
неконтрольованій частці		0	0
Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.36	0.13
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0.36	0.13
Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію		0	0

Продовження Додатка Д

Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:	36		
чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік		0	0
скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік	34, 35	0	0

Звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports (v 3.3.0) не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати) Банку можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>
 Прибуток від продажу необоротних активів за 2015 рік: 0; 2014 рік: 6424 тис. грн.

Затверджено до випуску та підписано

15.04.2016 року

Керівник

Пьотровські Ж-П.

(підпис, ініціали,
прізвище)

Левицька М.М., (044) 392-70-15

Головний
бухгалтер

Солоп Т.С.

(підпис, ініціали,
прізвище)

(прізвище виконавця, номер телефону)

Річна фінансова звітність ПАТ «Креді Агріколь Банк» за 2016 рік

Звіт
про фінансовий стан (Баланс)
на 31.12.2016 (число, місяць, рік)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти		10537519	6470276
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України			
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Кошти в інших банках		2603671	2437553
Кредити та заборгованість клієнтів		15505337	13823958
Цінні папери в портфелі банку на продаж		648395	910
Цінні папери в портфелі банку до погашення			
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії			
Інвестиційна нерухомість		6504	5406
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток			
Відстрочений податковий актив			
Гудвіл			
Основні засоби та нематеріальні активи		498935	442507
Інші фінансові активи		49888	24174
Інші активи		35250	24051
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття		9681	9681
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Активи – усього за додатковими статтями			
Усього активів:		29895180	23238516
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		391669	854992
Кошти клієнтів		25210324	18813805
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Боргові цінні папери, емітовані банком			101
Інші залучені кошти		6566	8170

Продовження Додатку Е

Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	17758	10255
Відстрочені податкові зобов'язання	7881	34723
Резерви за зобов'язаннями	119522	60031
Інші фінансові зобов'язання	142141	61840
Інші зобов'язання	154036	104748
Субординований борг	1369649	1207419
Зобов'язання групи вибуття		
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників		
Зобов'язання – усього за додатковими статтями		
Усього зобов'язань:	27419546	21156084
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	1222929	1222929
Емісійні різниці		
Неzareєстрований статутний капітал		
Інший додатковий капітал		
Резервні та інші фонди банку	311670	289570
Резерви переоцінки	1212	
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	939823	569933
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників		
Власний капітал – усього за додатковими статтями		
Неконтрольована частка		
Усього власного капіталу	2475634	2082432
Усього зобов'язань та власного капіталу	29895180	23238516

Звіт про фінансовий стан (баланс) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ. Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про фінансовий стан (баланс) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Затверджено до випуску та підписано

31.03.2017

року Голова правління

Жан-Поль Пьотровські

(підпис, ініціали, прізвище)

Тетеріна Є.В., (044)392-70-16

Головний бухгалтер

Солоп Т.С.

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

**Звіт
про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2016 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи		2851788	2866490
Процентні витрати		-989115	-837128
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		1862673	2029362
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Комісійні доходи		781781	647130
Комісійні витрати		-171520	-133944
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		174598	-56771
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості			
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж			
Результат від операцій з іноземною валютою		186060	192045
Результат від переоцінки іноземної валюти		88277	141410
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості			
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		-25402	-142794
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів		-4357	-3308

Продовження Додатку Е

Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж		
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення		0
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями	-54671	-1732
Інші операційні доходи	30257	9788
Адміністративні та інші операційні витрати	-1085022	-933452
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній		
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями		
Прибуток/(збиток) до оподаткування	998130	570047
Витрати на податок на прибуток	-190344	-128686
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Прибуток/(збиток) за рік	807786	441361
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:		
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток		
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	1478	
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток	-266	

Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування

Інший сукупний дохід після оподаткування

1212

Усього сукупного доходу за рік

808998 441361

Прибуток (збиток), що належить:

власникам банку

неконтрольованій частці

Усього сукупного доходу, що належить:

власникам банку

неконтрольованій частці

Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

0.66 0.36

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

0.66 0.36

Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік

Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про прибутки і збитки та інший сукупний дохід(Звіт про фінансові результати) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>
Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках:2016 рік - (784544); 2015 рік - (1177687)

Затверджено до випуску та підписано

31.03.2017

року Голова правління

Пьотровскі Жан-Поль

(підпис, ініціали, прізвище)

Тетеріна Є.В., (044) 392-70-16

Головний бухгалтер

Солоп Т.С.

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Річна фінансова звітність ПАТ «Креді Агріколь Банк» за 2017 рік

Звіт
про фінансовий стан (Баланс)
на 31.12.2017 (число, місяць, рік)

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти		8708812	10537519
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку України			
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Кошти в інших банках		1108974	2603671
Кредити та заборгованість клієнтів		19393162	15505337
Цінні папери в портфелі банку на продаж		1065426	648395
Цінні папери в портфелі банку до погашення			
Інвестиції в асоційовані/асоційовані та дочірні компанії			
Інвестиційна нерухомість		5797	6504
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток			
Відстрочений податковий актив		12396	
Гудвіл			
Основні засоби та нематеріальні активи		560222	498935
Інші фінансові активи		42970	49888
Інші активи		45674	35250
Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття		1597	9681
Активи – опис додаткових статей статей та вміст їх показників			
Активи – усього за додатковими статтями			
Усього активів:		30945030	29895180
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		14448	391669
Кошти клієнтів		26064290	25210324
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток			
Боргові цінні папери, емітовані банком			
Інші залучені кошти		2770	6566

Продовження Додатку Ж

Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	47552	17758
Відстрочені податкові зобов'язання		7881
Резерви за зобов'язаннями	106592	119522
Інші фінансові зобов'язання	169042	142141
Інші зобов'язання	199582	154036
Субординований борг	1076750	1369649
Зобов'язання групи вибуття		
Зобов'язання – опис додаткових статей статей та вміст їх показників		
Зобов'язання – усього за додатковими статтями		
Усього зобов'язань:	27681026	27419546
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	1222929	1222929
Емісійні різниці		
Незареєстрований статутний капітал		
Інший додатковий капітал		
Резервні та інші фонди банку	796342	311670
Резерви переоцінки	-1958	1212
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)		
Власний капітал – опис додаткових статей статей та вміст їх показників		
Власний капітал – усього за додатковими статтями		
Неконтрольована частка		
Усього власного капіталу	3264004	2475634
Усього зобов'язань та власного капіталу	30945030	29895180

Звіт про фінансовий стан (баланс) Банку складається відповідно до вимог МСФЗ.

Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про фінансовий стан (баланс) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Нерозподілений прибуток: звітний період 1246691; попередній період 939823

Затверджено до випуску та підписано

28.03.2018

року Голова правління

Жан-Поль Пьотровскі

(підпис, ініціали, прізвище)

Тетеріна Є.В., (044)581-07-41

Головний бухгалтер

Солоп Т.С.

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

**Звіт
про прибутки і збитки та інший сукупний дохід
(Звіт про фінансові результати)
за 2017 рік**

Найменування статті	Примітки	Звітний період	Попередній період
1	2	3	4
Процентні доходи		2790404	2851788
Процентні витрати		-914889	-989115
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати)		1875515	1862673
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Чистий процентний дохід/(Чисті процентні витрати) після створення резерву під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів, коштів в інших банках			
Комісійні доходи		920702	781781
Комісійні витрати		-202069	-171520
Результат від операцій з фінансовими інструментами, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток		20868	174598
Результат від операцій з хеджування справедливої вартості			
Результат від продажу цінних паперів у портфелі банку на продаж			
Результат від операцій з іноземною валютою		231618	186060
Результат від переоцінки іноземної валюти		26361	88277
Результат від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості			
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова			-25402
Витрати/(доходи), які виникають під час первісного визнання фінансових зобов'язань за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова			
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення дебіторської заборгованості та інших фінансових активів		-4357	-3308

Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у		
---	--	--

портфелі банку на продаж		
Чисте (збільшення) зменшення резервів під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення		
Чисте (збільшення) зменшення резервів за зобов'язаннями		
Інші операційні доходи	14260	30257
Адміністративні та інші операційні витрати	-1259674	-1085022
Частка в прибутку/(збитку) асоційованих компаній		
Додаткові статті (доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (витрати) – усього за додатковими статтями		
Прибуток/(збиток) до оподаткування	1352332	998130
Витрати на податок на прибуток	-242831	-190344
Прибуток/(збиток) від діяльності, що триває		
Прибуток/(збиток) від припиненої діяльності після оподаткування		
Прибуток/(збиток) за рік	1109501	807786
ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД:		
СТАТТІ, ЩО НЕ БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		
Переоцінка основних засобів та нематеріальних активів		
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями іншого сукупного доходу, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток		
Інший сукупний дохід, що не буде рекласифікований у прибуток чи збиток після оподаткування		
СТАТТІ, ЩО БУДУТЬ РЕКЛАСИФІКОВАНІ В ПРИБУТОК ЧИ ЗБИТОК		
Переоцінка цінних паперів у портфелі банку на продаж	-3866	1478
Результат переоцінки за операціями з хеджування грошових потоків		
Накопичені курсові різниці від перерахунку у валюту подання звітності		
Частка іншого сукупного прибутку асоційованої компанії		
Додаткові статті (сукупні доходи) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні доходи) – усього за додатковими статтями		
Додаткові статті (сукупні витрати) – опис статей та вміст показників		
Додаткові статті (сукупні витрати) – усього за додатковими статтями		
Податок на прибуток, пов'язаний із статтями, іншого сукупного доходу, що буде рекласифікований у прибуток чи збиток	696	-266

Інший сукупний дохід, що буде рекласифікований в прибуток чи збиток після оподаткування

Інший сукупний дохід після оподаткування

-3170 1212

Усього сукупного доходу за рік

1106331 808998

Прибуток (збиток), що належить:

власникам банку

неконтрольованій частці

Усього сукупного доходу, що належить:

власникам банку

неконтрольованій частці

Прибуток/(збиток) на акцію від діяльності, що триває:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

0.91 0.66

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

0.91 0.66

Прибуток/(збиток) на акцію від припиненої діяльності:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію

Прибуток/(збиток) на акцію, що належить власникам банку:

чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік

скоригований чистий прибуток/(збиток) на одну просту акцію за рік

Можливості програмного забезпечення SimpleXmlReports не співпадають з вимогами складання річного звіту, які визначено діючим законодавством, з звітом про прибутки і збитки та інший сукупний дохід(Звіт про фінансові результати) Банку додатково можна ознайомитись на <https://credit-agricole.ua/ukr/about/accounting/annual-reports/>

Відрахування до резерву під знецінення кредитів та коштів в інших банках: 2017 рік - (275371); 2016 рік - (784544)

Затверджено до випуску та підписано

28.03.2018

року Голова правління

Пьотровскі Жан-Поль

(підпис, ініціали, прізвище)

Тетеріна Є.В., (044) 581-07-41

Головний бухгалтер

Солоп Т.С.

(прізвище виконавця, номер телефону)

(підпис, ініціали, прізвище)

Характеристика та критерії оцінки ризику забезпечення позички (РС) I рівня

Опис ризику	Оцінка рівня ризику	Бал
1	2	3
Відповідає заставі депозитів або грошових сертифікатів, банківського золота, розміщених у банку і наданих у забезпечення. Імовірність відшкодування кредитних втрат близька до 100 %	відсутній	81–100
Високий рівень якості банківських процедур, відповідність вимогам регулятора і міжнародним вимогам, високий рівень відповідальності менеджменту, зауваження відсутні. Забезпеченість висока. Імовірність відшкодування кредитних втрат за рахунок реалізації забезпечення висока	низький	61–80
Незначні зауваження, в цілому не впливає на результат, менеджмент ризику відповідає вимогам регулятора, процедури на прийнятному рівні, достатній рівень менеджменту, зауваження незначні. Забезпеченість на прийнятному рівні. Імовірність відшкодування кредитних втрат за рахунок реалізації забезпечення середня	середній	41–60
Процедури на низькому рівні, зауваження суттєві, порушуються вимоги регулятора. Забезпеченість низька, рівень ризику високий. Імовірність відшкодування кредитних втрат за рахунок реалізації забезпечення мінімальна	високий	21–40
Проблемні застави – забезпечення позички не виконує функцій застави, не знижує ризик забезпечення, імовірність відшкодування кредитних втрат за рахунок реалізації забезпечення відсутня	критичний	0–20

Класифікація забезпечення кредитних зобов'язань позичальників

За характером забезпечення	→ традиційне забезпечення → нетрадиційне забезпечення	За ступенем покриття	→ основне забезпечення → додаткове забезпечення
За формою забезпечення	→ майнова (речово-правова) форма забезпечення → юридична (зобов'язально-правова) форма забезпечення	За особливостями оформлення забезпечення	→ оформляються окремим двостороннім договором → оформляються окремим трестороннім договором → введенням до кредитного договору окремого пункту відповідного змісту
Залежно від особи, яка надає забезпечення	→ забезпечувальне зобов'язання надається і, якщо необхідно, виконується боржником → забезпечувальне зобов'язання надається і у випадку необхідності виконується третьою особою (гарантія, порука, страхування)	Залежно від форми встановлення зобов'язальних відносин	→ оформляються простою письмовою угодою (порука, страхування, застава рухомого майна тощо) → оформляються нотаріально посвідченою письмовою угодою (застава нерухомого майна, космічних об'єктів, а також за бажанням сторін)
За часом оформлення забезпечувальних відносин	→ - перед укладанням кредитного договору → - на стадії укладання кредитного договору → - на стадії виконання кредитного договору → - на стадії пролонгації кредитного договору	За видами майна, яке надається у забезпечення	→ застава нерухомого майна (іпотека) → застава рухомого майна → застава майнових прав → застава цінних паперів тощо
Залежно від права володіння і розпорядження	→ з правом володіння і розпорядження заставодавцем → з повним правом володіння і розпорядження заставодержателем → з частковим правом володіння і розпорядження заставодержателем	Залежно від кількості учасників зобов'язальних відносин	→ двосторонні (банк - позичальник) → тресторонні (банк - третя особа (гарант, поручитель, страхова компанія) - позичальник) → багатосторонні
За повнотою забезпечення	→ повністю покриває кредитне зобов'язання → частково покриває кредитне зобов'язання	За способом встановлення	→ законні → договірні у межах чинного законодавства
Залежно від моменту набрання чинності зобов'язань	→ підписання письмової угоди про їх застосування чи з моменту набрання чинності кредитної угоди → нотаріального посвідчення забезпечувальної угоди → передачі предмета застави	Залежно від способів реалізації забезпечення	→ через уступку заставодавцем заставодержателю вимоги, що впливає із заставленого майнового права → через пред'явлення вимог до третіх осіб → через реалізацію предметів застави з аукціонів (публічних торгів)

За видами
забезпечення



гарантія, порука, страхування, неустойка тощо

Залежно від
ліквідності



абсолютно ліквідне, високоліквідне, ліквідне,
низьколіквідне, неліквідне

Понятійний апарат щодо забезпечення банківських позичок

№ п/п	Термін	Характеристика
1	Вид забезпечення позички	Класифікаційна одиниця, складовий елемент форми забезпечення, який характеризується конкретними механізмами майнового або немайнового характеру надання позичальником гарантій виконання зобов'язань за кредитним договором
2	Спосіб забезпечення позички	Передбачені законодавством або договором спеціальні заходи, що характеризують конкретну процедуру подання та оформлення забезпечення і стимулюють боржників дотримуватися встановлених умов і належно виконувати свої кредитні зобов'язання
3	Форма забезпечення позички	Зовнішній прояв окремих видів забезпечення, об'єднаних у сукупність елементів з однорідними ознаками та вимогами щодо надання гарантій повернення, які визначають умови, порядок та послідовність дій учасників процесу банківського кредитування і здійснюються відповідним чином з метою мінімізації кредитного ризику та забезпечення доходів банківської діяльності

Джерело: укладено автором на підставі [10, 13]

Оцінка рівня ліквідності забезпечення банківських позичок

Продавц і	Покупці					
	Багато		Декілька		Один	
	Стан ринку	Рівень ліквідності	Стан ринку	Рівень ліквідності	Стан ринку	Рівень ліквідності
Багато	розвинутий	дуже високий	середній	середній	практично відсутній	неліквідний
Декілька	розвинутий	дуже високий	середній	середній	слабкий	низький
Один	розвинутий	дуже високий	середній	вище середнього	слабкий	низький

Джерело: [13]

Динаміка кредитів, виданих ПАТ «Креді Агріколь банк» юридичним особам, за видами забезпечення протягом 2015-2017рр. (тис. грн.)

Найменування статті	2015		2016				2017			
	Сума	Частка у загальній сумі, %	Сума	Частка у загальній сумі, %	Відхилення		Сума	Частка у загальній сумі, %	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне, %			Абсолютне	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Незабезпечені кредити	42747 57	28,44	36375 08	21,5 9	-637249	-15	31153 04	17,0 4	- 52220 4	-14
Кредити, що забезпечені									0	
грошовими коштами	35687	0,24	59468	0,35	23781	67	21026 1	1,15	15079 3	254
нерухомим майном	26789 48	17,82	24880 28	14,7 6	-190920	-7	30211 70	16,5 3	53314 2	21
у т.ч. житлового призначення	45081	0,30	75376	0,45	30295	67	57972	0,32	- 17404	-23
гарантіями і поручительствами	48591 6	3,23	65915 47	39,1 2	610563 1	1257	65208 05	35,6 8	- 70742	-1
рухомим майном	31178 67	20,74	37288 70	22,1 3	611003	20	45291 80	24,7 8	80031 0	21
майновими правами	66169	0,44	34584 8	2,05	279679	423	88072 8	4,82	53488 0	155
Усього кредитів та заборгованості клієнтів до вирахування резервів	15033 044	100,00	16851 269	100, 00	181822 5	12	18277 448	100, 00	14261 79	8

Джерело: складено автором за даними Додатків Д-Ж

Динаміка іпотечних кредитів, наданих ПАТ «Креді Агріколь банк» фізичим особам протягом 2015-2017рр. за видами забезпечення (тис. грн.)

Найменування статті	2015		2016				2017			
	Сума	Частка у загальній структурі, %	Сума	Частка у загальній структурі, %	Відхилення		Сума	Частка у загальній структурі, %	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне, %			Абсолютне	Відносне, %
Незабезпечені кредити	146072	53,39	148065	63,73	1993	1	29791	32,63	-118274	-80
Кредити, що забезпечені										
грошовими коштами			148	0,06	148	100	85	0,09	-63	-43
нерухомим майном	127340	46,54	84109	36,20	-43231	-34	61336	67,17	-22773	-27
у т.ч. житлового призначення	119369	43,63	79350	34,16	-40019	-34	59400	65,05	-19950	-25
рухомим майном	188	0,07			-188	-100	130	0,14	130	
Усього кредитів та заборгованості клієнтів до врахування резервів	273600	100,00	232322	100,00	-41278	-15	91312	100,00	-141010	-61

Джерело: складено автором за даними Додатків Д-Ж

Динаміка споживчих кредитів, наданих ПАТ «Креді Агріколь банк» фізичним особам протягом 2015-2017рр. за видами забезпечення (тис. грн.)

Найменування статті	2015		2016				2017			
	Сума	Частка у загальній структурі, %	Сума	Частка у загальній структурі, %	Відхилення		Сума	Частка у загальній структурі, %	Відхилення	
					Абсолютне	Відносне, %			Абсолютне	Відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Незабезпечені кредити	473432	35,18	639050	32,65	165618	35	914672	29,79	275622	143
Кредити, що забезпечені										
грошовими коштами	2694	0,20	1605	0,08	-1089	-40	662	0,02	-943	41
нерухомим майном	61387	4,56	33831	1,73	-27556	-45	23132	0,75	-10699	68
у т.ч. житлового призначення	50529	3,75	23210	1,19	-27319	-54	18191	0,59	-5019	78
гарантіями і поручительствами	234	0,02	317	0,02	83	35	94	0,00	-223	30
рухомим майном	807994	60,04	1282621	65,53	474627	59	2132189	69,44	849568	166
Усього кредитів та заборгованості клієнтів до вирахування резервів	1345741	100,00	1957424	100,00	611683	45	3070749	100,00	1113325	157

Джерело: складено автором за даними Додатків Д-Ж

Таблиця дисконтів для векселів Креді Агріколь Банк

Вексель	Погашення через 3 місяці	Погашення через 6 місяців	Погашення через 9 місяців	Погашення через 12 місяців	Погашення через 15 місяців	Погашення через 18 місяців	Погашення через 21 місяців	Погашення через 24 місяці
Вексель Нафтогаз України	0%	0%	4%	6%	9%	1%	2%	4%
Вексель Креді Агріколь Банк	0%	0%	1%	4%	5%	6%	7%	0%
Вексель ОККО	0%	0%	5%	8%	1%	3%	4%	7%
Вексель Укресімбанк	0%	0%	5%	8%	1%	3%	4%	7%

Джерело: складено автором

Ранжування ризиків забезпечення банківських позичок

I рівень	Ризик забезпечення банківських позичок (RC)			
II рівень	Ризик оцінки (VR)	Юридичний ризик (LR)	Ризик втрати або пошкодження (DR)	Ризик знецінення (IR)
III рівень	Ризик оцінки вартості об'єкта (va)	Ризик оцінки рівня ліквідності (vl)	Ризик оцінки другорядних функцій (vf)	Ризик оцінки розміру витрат на звернення стягнення (vc)

Джерело: [54]

Розподіл ваг для видової експозиції забезпечення за ризиками II рівня

Вид забезпечення у матеріальній формі	Код обліку НБУ	Вид ризику знецінення позички			
		Ризик оцінки	Юридичний ризик	Ризик втрати або пошкодження	Ризик знецінення
Нерухомість (житловий фонд)	8018	0,4000	0,3000	0,2000	0,1000
Легкові автомобілі	8051	0,3330	0,1670	0,3330	0,1670
Нерухомість (нежитловий фонд)	8026	0,4290	0,2860	0,1430	0,1430
Транспортні засоби (крім легкових)	8052	0,3750	0,1250	0,2500	0,2500
Об'єкти в формі ЦМК	8053	0,4290	0,2860	0,1430	0,1430
Обладнання	8029	0,4000	0,2000	0,2000	0,2000
Товари в переробці	8016	0,3750	0,1250	0,3750	0,1250
Готова продукція	8027	0,3750	0,1250	0,3750	0,1250
Товари в обігу	8028	0,3750	0,1250	0,3750	0,1250

Джерело: узагальнено за даними [53]

Приклад згорнутої форми оцінки ризиків забезпечення банківських позичок

Найменування параметра	Ризики			
	VR ризик оцінки	LR юридичний ризик	DR ризик втрати або пошкодження	IR знецінення
Рівень ризику III рівня: - ризик оцінки вартості - ризик оцінки ліквідності - ризик оцінки функцій - ризик оцінки витрат	середній низький низький середній		—	
рівень ризику II	середній	низький	високий	середній
рівень ризику I			середній	

Джерело: узагальнено автором на підставі [47, 53, 54]

Приклад розрахунку максимальної суми кредиту в залежності від виду
забезпечення у ПАТ «Креді Агріколь банк»

№ п/п	Вид забезпечення	Співвідношення вартості застави та максимальної суми кредиту	Вартість умовного забезпечення	Максимальна сума кредиту
1	2	3	4	5
1	Нерухоме майно	до 75%	100 000	75 000
2	Рухоме майно (транспортні засоби)	до 60%	100 000	60 000
3	Рухоме майно (інше)	до 50%	100 000	50 000
4	Майнові права (за типом)	до 70%	100 000	70 000
5	Цінні папери (за видами)	до 80%	100 000	80 000
6	Дорогоцінні метали (виключно банківські)	до 80%	100 000	80 000
7	Товарні запаси (за видами)	до 70%	100 000	70 000
8	Гарантії та поручительства	до 50%	100 000	50 000
9	Інші види	до 75%	100 000	75 000

Джерело: складено автором

Дані за аналогами, для розрахунку ринкової вартості об'єкта методом
прямого порівняння

№	Техніко-економічні показники (ТЕП)	Об'єкт оцінки	Аналог 1	Аналог 2
1	2	3	4	5
1	Вартість, грн	?	92 160	57600
2	дата продажу	Лист. 2016	Вер. 2016	Лип. 2016
3	дата випуску	Трав. 2013	Вер. 2013	Груд. 2011
4	Нормативний термін служби (в роках)	12	12	12

5 Технічні характеристики:

5.1	Ширина рубанка, мм	420	510	630
5.2	подача (привід) об/хв	5000	5000	5000
5.3	Р-потужність гл. двигуна, кВт	3	5,5	7,5
6	Наявність додаткового оснащення в повному складі	+	+	-